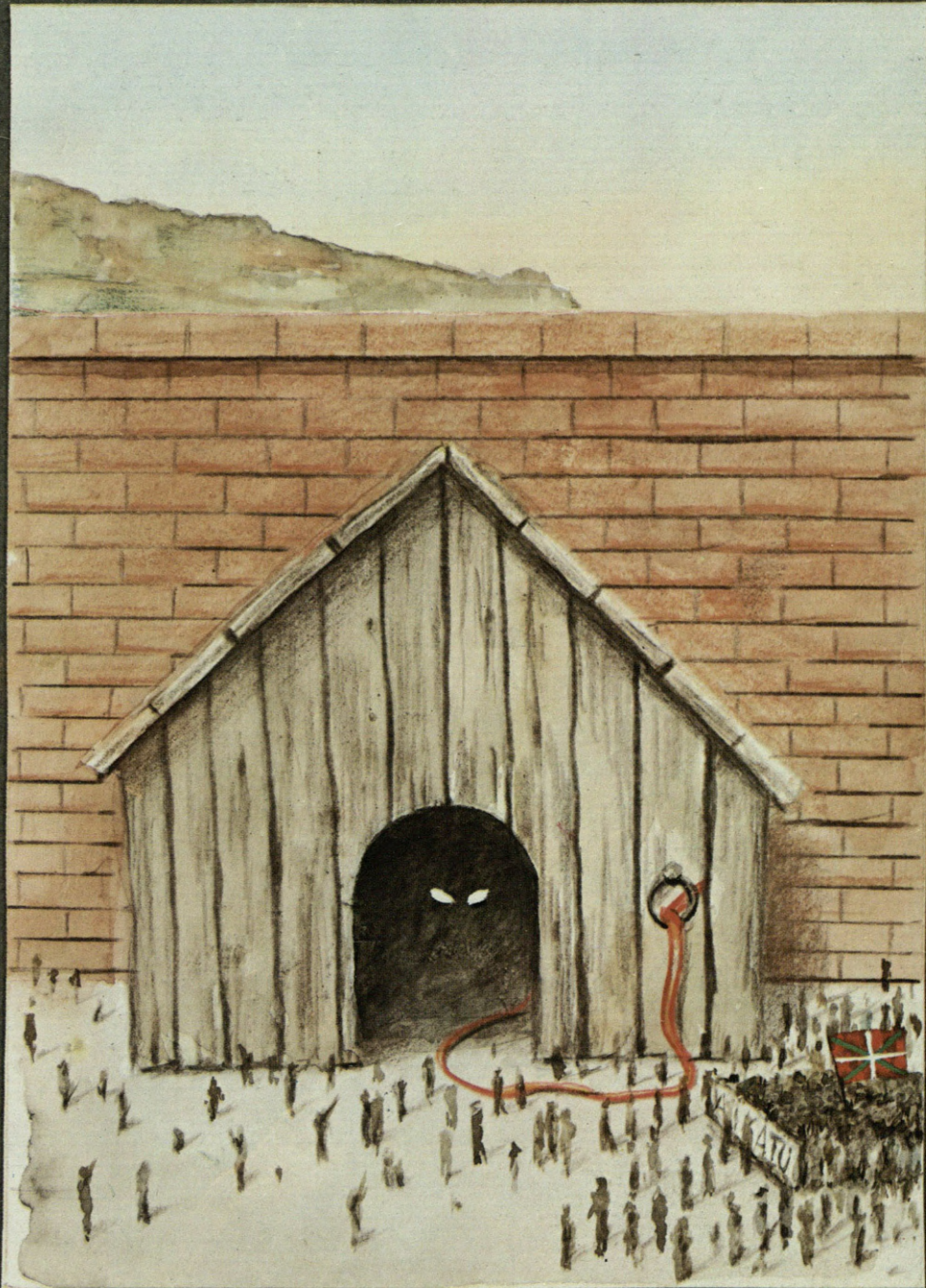

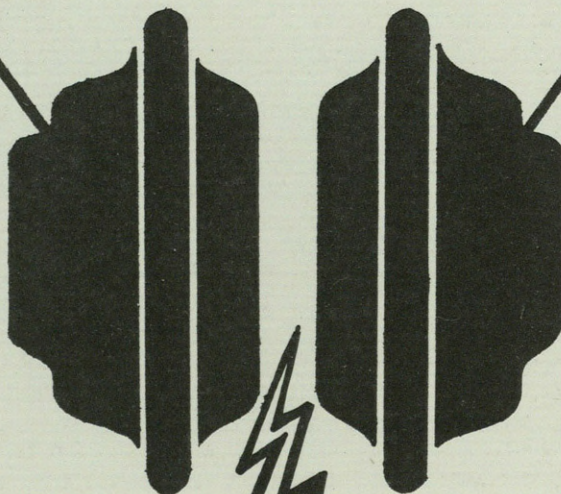
zeruko **ARGIA**

1978-Urria-29-XLI garren urtea 805 zenbakia 50 pezta

LEHENENGO URTEBETETZEA:
BEHERAPENAK

ugar̃tes música

ugarte INFORMATUZ

ERAGINTZA BERE-
ZIAK.

7VA 32.900 pez.
SONY 1 46.750 pez.
SONY 2 57.000 pez.
MARANTZ 53.000pez.
PIONEER 59.000 pez.

EUSKADIKO DISKA
STOCK HANDIENA:
ROCK,JAZZ. KLASI-
KOA.
HERRIKOIA

IKUSKIZUNEN
ANTOLAKETA AR-
GIAK JARTZEA
ETA OZENKETA.

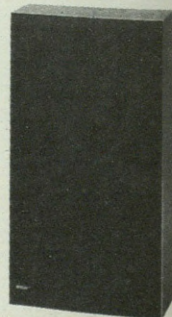
MARKAK

PIONEER
MARANTZ
VIETA
SONY
ROVOX

DUAL
LEWCO
SCOTT
UHER

EROSI AURRETIK
GALDE IEZAIGUZU

EROSI AURRETIK
GALDE IEZAIGUZU

editoriala

Poliziak ez duela Euskadi bakeatuko esan ohi da hitzetik hortzera, politikazko jokabide zentzuzko batek baizik. Hala ere gero eta polizia gehiago bidaltzen da Madrildik Euskadira. Hamasei komisaria berri eraikiko dira Hego Euskal Herrian.

Espainiako Estatuan 140 komisaria berri ipiniko dituzte. Euskadirako bakarrik, 16 gehiago. Ia bi halako gehiago. Lehendik ere beste inon baino ugariago zeudela jakinik, gainera.

Euskal Herria bere buruaren jabe izanez, berak bere etorkizuna erabakiz, berak bere etxean aginduz, bere euskal polizia bat izanez bakarrik bakeatuko da Euskadi. Baina autonomiaz asko hitzegiten ari garen une honetan, Euskal Herria sare berriz eta sendoz lotu nahi da lehenaz gainera. Komunikabideak Madrildik zuzendu nahi dira Madrilgo ordena ezar dezaten. Ordenazaintzaileak Madrildik izendatu nahi dira Madrilgo ordena ezar dezaten. Ekonomiari buruzko itunak Moncloan izenpetzen dira. Eta abar eta abar.

Lurrean zerraldo hilda geratzen den ordenazaintzailearen hutsunea betetzeko 10 berri ekarri nahi direla dirudi. Gobernuak badu, noski, hori egiteko dirurik. Baita langabetuen herrietan eguneroko ogia irabazteko polizitzan bederen sartuko den jenderik ere. Baina Euskadi zapalduz eta deseginez egingo du hori, ez Euskadiri bake-bideak eskainiz.

Autonomia eta polizia autonomoa zenbaterainoko eskubidez izango ditugun jakin gabe gobernuak ezin dezake Euskadi gehiago asaldatu, minberatu eta aztoratuko duen erabakirik har. Grisez gure herriak eta kaleak betetzeak ez dio gure gizarteari ezeren onik ekarriko. Berrogei urtez txikitu dute euskal jendea, edozer papertxo edukitzeagatik, kalean hitzerdixo bat esateagatik.

Errenterian egin zituzten triskantza eta lapurretak egin eta handik hilabete bakar batzuetara Armadakoak ekartzea jendea sutan jartzeko bidea da, besterik gabe. Asko sufritu duen jende gehiegi dago gure herrietan, ordenazaintzaileei harrera ona egiteko.

Hiri haundietan bakardadea eta mespretxua sumatzen baldin bazituzten, herri txikiagotan are eta nabarmenagoa izango dute jendearen hoztasuna eta begirada zorrotza. Kalean manifestaldirik eta borrokarik denean barruko ozpin eta gazitasun guztia kanporatzeko aukea izango dute, herriari gogor eta basati erasoz.

Zenbat eta polizia gehiago orduan eta giltzaperatu gehiago izango dugu, azken aldi honetan ikusten dugunez. Borrokalariei gero eta oztopo haundiagoak jarriko dizkie. Baina guzti horrek herria ez du baketatuko, asaldatu baizik. Herria eta ordenazaintzaileen arteko ezin erama-na eta gorrotoa gorbiztu egingo dira. Eraso gogorrari are eta gogorrago erasoko zaio. Gogorke-riaren katea eteteko ordez sendotu egingo da.

Beste kolore bateko jantziak, izaera eta jokabideak dituen euskal poliziak asko legunduko lituzkeen gogorkeriak gaiztotu eta iraunkortu egingo ditu herrietan Armadakoak ezartzeak eta ugalteak. Herritar bat edo polizia bat hiltzen denean alferrikakoak izango dira negarrak eta gaitzespenak.

zeruko ARGIA

Lehendakari:
Kaietano Ezeiza.

Zuzendari funtziotan:
Pilar Iparragirre.

Erredakzioa:

Joxe Luis Alustiza, Lurdes Auzmendi, Elixabete Gar-mendia, Ana Mari Lizarralde eta Gorka Reizabal.
Bilbon: Gorka Abad, Karlos Donoso, Iñigo Lamarka eta Joseba Sarriena. **Iruinean:** Txema La-
rrea. **Iparraldean:** Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Atxaga, Estepan Aldamiz-Etxebarria, Alkiza, Aroslegi, Amun-sa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrujolegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Atxaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola, Jorja Cirera

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraiazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Eizetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arra-sate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katozuri (Durango), Barreneitxea (Olatzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasal Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Erren-teria), Metal-Iurri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrakzi eta disainuak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Tororo, Karlos Valverde, Juanba Bera-sategi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etxeberri, Luis Otaegi, Luis Milxelena eta Txema Ormazabal.

Publizitateak: Joxe Mari Ostolaza.

Fotolltoak: Ernio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak.
Burlada, Kale Nagusia, 50 - I
Donostia, Okendo 22
Telf.: 42-77-86.

Moldiztegia eta Idazkola:

EL DIARIO VASCO - Ibaeta - Donostia

ALVAREZ IRAOLA - Ibaeta - Donostia - D. L. 80 - 1963

HARPIDA SARIA:

Barruan	1600	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1800	ptz.
Azterritako beste herrietan	2100	ptz.
Airez	3200	ptz.
Salmenta (ale bakoltza)	50	ptz.

irakurleak mintzo

HILDAKOAK GOGOAN

ZERUKO ARGIAri.Ni
ZERUKO ARGIA errebis-
taren irakurle gazte bat na-
iz, hamabost urte dauzkat
eta **ZERUKO ARGIA** irakur-
tzen dut errebista oso euskal-
duna delako.

Nik, eskakizun bat
egin nahi nioke errebista
honi: ia jarri dezakeen hu-
rrango alean orain arte hil di-
ren **ETA**ko militante guztien
izen zerrenda, eta zein
egunetan hil ziren edo hil
zitzuten ahal baldin baduzue
ere jarri.

AZKOITIAZ GAZTE BATEK.

ZERUKO ARGIAren
oharra:

Hildako **ETA**ko
militanteen zerrenda, eta
ETAkoak izan gabe ere poli-
ziek hil dituztena, hain lu-
zea da zoritzarrez, aldizka-

rian leku gehiegi okupatu-
ko liguke. Dena dela, ze-
rrenda hori, oso osorik ez ba-
da ere, aurki daiteke han he-
menka. Besteak beste, hona
zein liburuan azaltzen den:
EUSKAL ELKARGOAK
argitaraturiko **EUSKADI**
ALA HIL! delakoan;
CUERPOS REPRESIVOS
DISOLUCION!-en (egilea
GAMARRA, argitaldaria
MUGALDE); **QUE SE VA-**
YAN (egilea Bordaigarai, ar-
gitaldaria **HORDAGO**)
eta **QUE SE VAYAN YA**
delakoan (egilea Landazuri,
argitaldaria **MUGALDE**). Ba-
tzutan datoak ez dutela

koinziditzen esan behar dizu-
gu, edo ez direla zehatz me-
hatz ematen. Baina guz-
ti horietatik zerrenda oso bat
egin ahal izango bazenu, guri
balditza eskertuko genizuke.

ANUNTZIOAK ETA KARTELAK

Aspaldi honetan bene-
tan liluratua nabil agertu di-
ren zenbait anuntzio eta kar-
telekin. Konkretuki, Gipuz-
koako Aurrezki Kutxa Pro-
bintzialaren "**AHORRACAP**"
delakoa eta **ELA-STV**ren
"**UNETE A NOSOTROS**".

Lehenengoa, benetako
ikusuntu artistikoarekin
egina dagoela uste dut, de-
nek ikusiko zenuten noski
Superman monstruoso hori;
ikustekoak dira here bizkar
zabala, muskulo desarroila-
tuak eta pantorilla mehe
bainan ongi eginak!!! Bene-
tako monstruo bat da,
"dirua aurreztu eta sariak
irabazteko bide berria" dio;
sari bezala ez al dute bitxo
itxusi hori emango. Anun-
tzio hau irratian ematen du-
enaren abotsa ere, ez da ba-
tere egokia. Zuen aldizkari-
aren 802. zenbakian ikusi
dut hau, eta behar bada

koloretan dagoelako aten-
tzio gehiago deitu dit, bai-
nan zer, pena zuen azal
ederraren alboko horrialdea
horrela itxusitzea. Dirua lor-
tzea zaila dela eta zer egingo
diogu ba esanda ezin zarete
geratu komunikabideek gu-
txiago zuek dauzkazuen gra-
fistak ikusirik.

Eta **ELA**koen kartel
honi, nik lehenengo ikusi
nuen, Kili-Kili, Ipurbeltz
edo gaztetxoan jaien aza-
ten kartela izango zela pen-
tsatu nuen. Bainan ez, sindi-
katu serio batena da! Pan-
pina irripartsu horiekin
zer adierazi nahi dute?
Nik oraindik ez du asmatu,
sindikatuaren egoeraz ala
langileri eta ekonomiare-
netaz parre egiten dute?
Zain ditzagun horrelako
gauzak egunero eta baster
guztietan ikusten ditugu-
nok ere errespeto bat me-
rezi dugula uste dut.

BAZTERRAK

besteena

TRIUNFOren 821. zenba-
kian argitaratutako "**El**
País y los crímenes de
ETA" lanetik: "Ninguna cau-
sa justifica esto, dicen los
carteles que en algunos pue-
blos del Ulster señalan las
estadísticas de los muertos
en diez años. Podría apli-
carse la misma leyenda a
lo que está sucediendo en
el País Vasco (...) Toda Es-
paña está consternada por los
crímenes (...) Al decir toda
España incluimos también,
qué cabe, a un pueblo vas-
co que no puede compar-
tir el asesinato, la coac-
ción, y que se siente o
debe sentirse víctima de
ella, como lo es del clima
de opresión y de imminen-
cia de catástrofes que se
producen como reacción.
Toda España está consterna-
da y está también harta. Pen-
semos que no caerá en la
trampa elaborada ha-
cia quienes son otras vic-
timas, o las victimas apunta-
das más directamente
por terroristas, como son
las autoridades civiles y mili-

tares que tratan de represen-
tar la función democrática
y constituyente." *Gauzak*
honela esanik hobe ulertzen
dugu dena.

LA CALLERen 30. zenba-
kitik: "Con la convocatoria
de la manifestación contra
el terrorismo, el PNV ha
vuelto una página de la
historia del País Vasco.
(...) Pero esto no quiere
decir que el camino vaya
a ser de rosas. Las tensiones
entre los partidos vascos van
a aumentar. La respuesta va
a ser a tiros y de hecho ha
comenzado a serlo (...) El
PNV necesita ahora el apo-
yo de todos (¿a qué jue-
gan el MC y la Liga?). Por-
que no es el PNV el único
que la necesita, ya que en
esta partida nos juga-
mos todos. ¿Sabrá
UCD estar a la altura del mo-
mento?"

INTERVIUren 127. zenba-
kiko "**El Prisma**" sailetik: "El
Partido Nacionalista Vasco,
el PNV, haciendo más honor

a la limpieza de su estirpe
que gala a su manifestación
de protesta popular contra la
violencia en Euskadi (...) Co-
mo ha dicho el presidente
del Consejo General Vasco:
"es una idea coherente". Si,
como parece, una abrumado-
ra mayoría de los ciudada-
nos vecinos de las provinci-
as vascas están en contra de
la violencia y del terrorismo,
bueno es que lo digan en
voz alta - para evitar los
equivocos y descalificar con
ello a las minorías que allí
operan, montaraces y asil-
vestradas, y que, al tiempo,
desestabilizan nuestro len-
to pero esperanzador proce-
so democrático".

AJOBLANCOren 38. zenba-
kitik: "Avido de comunica-
ción con otras gentes, otros
habitantes del reino del
desespero y del condado de
la soledad, requiero urgente-
mente tus rollos (por malos que es-
tos te puedan parecer) como
la medicina de la salvación.
Amiga! o desenfunda tu plu-
ma y cuéntame tu vida y

tus sueños. Los necesito.
Cartas al Ajo. Xavier". *Egu-
netik* egunera gehiago
ikusten dira honelako anun-
tzioak. Eta garbi dago egoera
honetan aurkitzen diren guz-
tiak ez direla irazten...

CAMBIO 16en 359. zen-
bakian argitaratutako "**Revo-
lución sexual, orgasmo no**" lane-
tik: "Los extremista de de-
recha e izquierda sufren de
las mismas y graves perturba-
ciones sexuales, según el
estudio de una universidad
alemana (...) En sus rela-
ciones sexuales los radicales
casi siempre son incapaces de
gozar. Con el coito sólo uno
de 84 logra tener un orgas-
mo, casi ninguno logras el or-
gasma por medio de las mas-
turbación y otras prácticas
manuales o bucales. La gran
mayoría de los radicales tie-
nen sensaciones de desagra-
do durante la actividad sexu-
al". Badakizue, sexu
harremanetan gozatu nahi
baduzue, zentrokoak izan.

herriko plaza

Krisis ekonomikoa, itun berri baten posibilitatea, "ordena publikoa" deiturikoa, konstituzioari buruzko erreferenduma eta autonomia estatutoak, hauteskunde municipalak eta, erreferenduma dela eta, hauteskunde orokorrak konbokatzea ala ez dira, zalantzarik gabe, egungo egoera politikoaren elementorik garrantzitsuenak.

Euskadin, batzutan, bi uren artean aurkitzen gara, posibilitismoaren atzetik dauden "realisten" eta negoziatu nahi ez duten "puroen" artean. Postura baten eta bestearen artean posible da irtenbide iraultzaile bat, momentuko burruken erantzun konkretuak eta elburu estrategikoak lotuko dituen, Euskadiko langileria eta herria aurkitzen diren egoerari irtenbidea emango diona. Eta nola ez, estatu espainolaren menpean dauden beste herrietan ere.

Egun inoiz baino beharrezkoagoa da iraultzaileek burruka baturako bideak hultzatzea, langile, emakume, gazte etabakren zati batek behintzat PSOE eta PCEren politika zuzitzaile eta kolaboratzailearen aurka ko bideak aurki ditzagun, klase independentziaren ildotik.

Langabeziaren eta konbenioen aurrean burruka eta negoziaketarako plan batua

Itxuraz formula desberdinen bidez baldin bada ere, PSOE-sindikato eta nagusien arteko pakto soziala eta PCE-pakto soziala eta politikoa, alderdiak eta gobernuak barne, Moncloako itunaren bidea-gaurkotua aurrera eramateko asmotan dabiltza. Hori lortzen badute, langile mugimenduak beste kolpe bat hartuko du bere batasunean eta burrukarako gogoan.

Politika kolaboratzaile honen aurrean, hiru dira

arazo urgenteen aurrean

BIKILA

langile mugimenduan hultzatu beharrezko lineak.

Lehen a sindikato guztiak nazionalak lan egiten duten mailan parte hartuz estatu mailan minimoetako konbenio-marka bat negoziatu beharra, libre utziz minimo horien gainetik adar eta enpresa mailan negoziatu ahal izatea.

Bigarren, minimo horien gainetik sindikatoek-komiteek eta langileen batzariek langabeziaren aurka burruka programa bat altxa behar dute nagusien eta estatuaren aurrean, hasteko "subsidio de paro" delakoa emanez jornalero, emakume eta gazteei, gaur egun horiek baitira langabezia gehienbat aurkitzen direnak. Horrez gain, lantegiak iteari, langileen kopurua gutxitzeari eta har ezezkia ematea.

Hirugarren, ekintza sindikaleko, negoziaketa kolektiborako etabar, sindikato guztiak elkarrekin aurkeztu behar dituzte proiektuak eta horien aldeko mobilizazioak prestatu.

Gobernuaren "orde-

na publiko"ko politikaaren aurka

Itxura osoa dago Euskadin jasan ditugun eta jasaten ari garen errepresioaldiak, "Asociación Profesional de Policías" delakoaren partaideen insubordinazioak bezalakoak, errepresiorako autonomia gehiago izan nahi ean, eta autonomien inguruan ejerzitoaren aldetik izan diren bezalako presioak jarraitu egingo direla eta areagotu hurrengo hilabeteetan. Horregatik, inoiz baino beharrezkoagoa da "ordena publikoa"ren politikari aurrepegi ematea, terrorismoaren aurkako legearen deusezte, eskum muturrearekin loturiko militar eta polizia depurazioa, indar errepresiboak deusezteko hidean, Euskadin ordena publikoari buruzko soherania eskatu beharra dago.

Konstituzioari ezezko borobila

Langileariaren eta herriaren elburu demo-

kratikoak eta lorpenak nolabait legeztatuko dituen konstituzio bat nahi duen ezin dezake argi eta garbi autoritario, matxista, zentralista eta langileen aurkako diren neurriak instituzionalizatzen dituen konstituzio bat, sozialismoaren eta Euskadiren eskubide nazionalen aurkako horma legal bat sortzen duen konstituzioa, onar. Beharrezkoa da horren aurkako frete zabal bat erakitzea. Dударik gabe, burruka hau ongien espresatzen duen formula konstituzioari EZETZA ematea da.

Konstituzioari buruzko erreferendumarekin autonomiaren garaia hasiko da. Euskadik ahobetez oihukatu behar du: Euskadik bakarrik erabakitzen du here estatutoa! (nolanahikoa dela ere estatuto hori, autonomia, federala edo konfederala). Eta hau konstituzio honek ezartzen dituen mugak gaingiduz.

Hauteskunde municipalak, jarritako epean, eta berehalako deia orokorretarako

Beharrezkoa da gobernuari ahalik eta diferentzi gutxienarekin eta luzatu gabe, hauteskunde municipalak eta orokorrak konbokatzea. Honetarako bi arrazoi daude. Bata, beharrezkoa dela udalak frankismoaren ondoren goetatik garbitzea. Bigarrena, erreferendumaren ondoren berrogeita hamar lege fundamental ezarriko direla eta horik konstituzioa herak markatuko dutela zentzu batean edo bestean. Bistan dago egungo parlamentua, ekainaren 15ean jaioa, UCDren alde dagoela argi eta garbi, eta hortik irtengo dira lege horik.

Iraultzaileek ez dugu aukera hau galdu behar onena ez bada ere langileen gobernu baten beharra, burgesiaren eta klase kolaborazioaren politikari alternatiba bakarra, zeinen beharrezkoa den azaltzeko.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

☎ 41 22 72

**JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN**

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

EUSKAL KULTURAREN ALDE

FERMIN CALBETON.30 · TELEF. 410930

DONOSTIA

Transportes ankar s. a.

ERAMAN · EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almeria, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, **DONOSTIAN.**

Urrutizkiñak: 552650 · 552654

Apartado 1381

**aurrezki kutxa
ziurtasuna
eta geroa**

**CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL
DE PAMPLONA**

soraluce

ERREMINTA - MAKINA KOOPERATIBA

APARTADO-37 · TELF. 761440-41-42-43

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Urrut: 41 77 51 · 42 27 00

DONOSTIA

mugaz barne

politikagintza herrigintza

JON URRUJULEGI

Esan genezake frankismoaren garaian heldu geniola benetako herrigintzari. Orduan, politika egitea galerazia zegoen. Ez zegoen alderdi politikorik bere lana normalki desarrola zezakenik, Falangekoak aparte. Franco, jaun eta jabe, jainko guztia-haltsu, guztion salbatzaile eraiki zenez geroztik, politikagintza delitua zen, torturatua eta gartzeleratua izateko gogoaren manifestatze bat. Ideia diferenteak edukitzea libre zen, baina, jainkoagatik inola ere ez diferentzia horiek manifestatzea. Ez publikoan ez lagunurkoari agertu behar zitzaion ofiziala ez zen ideologia.

Diktadurapean, ordea, euskaltzaleen eta abertzaleen haziak fruitu ugaria eman zuen. Frankismoaren zigorpeak euskal herrigintzari ekitea ekarri zuen. Alderdi Politikorik ez zegoenez, herri-herriaren bihotzetik sortzen ziren iniziatibak. Hala ikastolak, gau eskolak, euskalduntze-alfabetatze erakundea, borroka harmatua, presoekiko laguntza eta abar luzea. Abertzaletasunaren motorrak mugitzen zuen euskal gorputz soziala.

Diktadurapean euskal kontzientzia nazional sendo bat gorpuztu zen. Gerraondoko gogorkeriaren itsumenaz egutuz gurasoen semeak samaldaka erakartzen zituen askatasun borroka. Herri izan eta herri iraun nahiaren suak sektore guztietako bihotzak berotu zituen. Poliki poliki, herri osoa labe abertzale bihurtzen ari zen, frankismoaren hauspoak sua bizi-bizi mantentzen zuelarik.

Diktadurapean gauza bat geratu zen garbi: terrorismoaren bidez, hau da, poliziak eta goardia zibilak herriaren baitan sortzen zuen terroraren bidez inposible zela herri borroka askatzailea dominatzea. Tebista eta irratien ordueroko bonbardio terrorista ere ez zen nahikoa herri borroka askatzailea dominatzeko. Poliziak ia asteoro "desartikulatzen zuen ETA". Baina ETA asteoro berpizten zen, herriaren hatsak borrokarako bizi agortezina ematen ziolarik.

Diktadurapean gorpuztu zen herri borroka askatzailea, ordea, nolabait desegin beharra zegoen. Terrorismo ageri eta nabariaren ordezt, bestelako terrorismo kamuflatu bat zegoen aplikatu beharra. "Beste bidea" nahi eta ez, helburu bera alderdi politikoen bi-

dez lortzea zen. Nola jokatu? Lehen ageriko terrorismoaz baliatzen zirenek berek, orain politikagintzaren ate bortxatuak ireki beharko dituzte, operazioari "erreforma" izena emanaz. Deskuidoan bide berri honek ondoren txarra ekarri gero, beti dago denbora "lehenera itzultzeko". Eta "erreformaren mirakuluz", horra alderdi politikoak, due la urte bete pasatxo, beren aktibitatea desarrolatzeko autorizatuak. Horrela, demokrazia martxan jarri zen, lehengo polizia eta goardia zibilak kontrolatutako "demokrazia".

Guk ez dugu uste inortxo ere dagoenik demokraziaren kontra. Guk ez dugu uste inortxo ere dagoenik, zentzu jeneralean, politikagintzaren kontra. Baina bai jende asko dagoela oraingo alderdi politikoen politikagintzaren aurka. Zergatik? Alderdi POLITIKOEN ASKATASUNAREN KAUSARI TRAIZIOA EGIN DIOTELAKO. Eta oso denbora gutxian gainera. Hau egia hutsa da, aitortzea benetan mingarria bada ere. Diktadurapean herri soilak herrigintzarako zenbait tresna sortu zuen. Sortu eta indartu. Hona hemen orain galdera: askatasun bide berria izan nahi duten alderdi politikoek, zer sortu dute herrigintzarako? Nola dute izena alderdi politikoek herrigintzarako sortu dituzten tresnek? Errealista bagara, eta gure buruarekiko gezurti ez, alderdi politikoen orain arteko fruitua bi emaitzetan sintetiza daiteke: Konstituzio espainola (bere deribatuekin: Consejo General Vascongado eta abar) eta herrian, eman den zatiketa edo dibisioa. Hau da errealtatea, errealtate mingarria, lotsagarria, herriaren esperantza ORAINDIK guztiz baztertzea lortu ez duen errealtate arbuigarria.

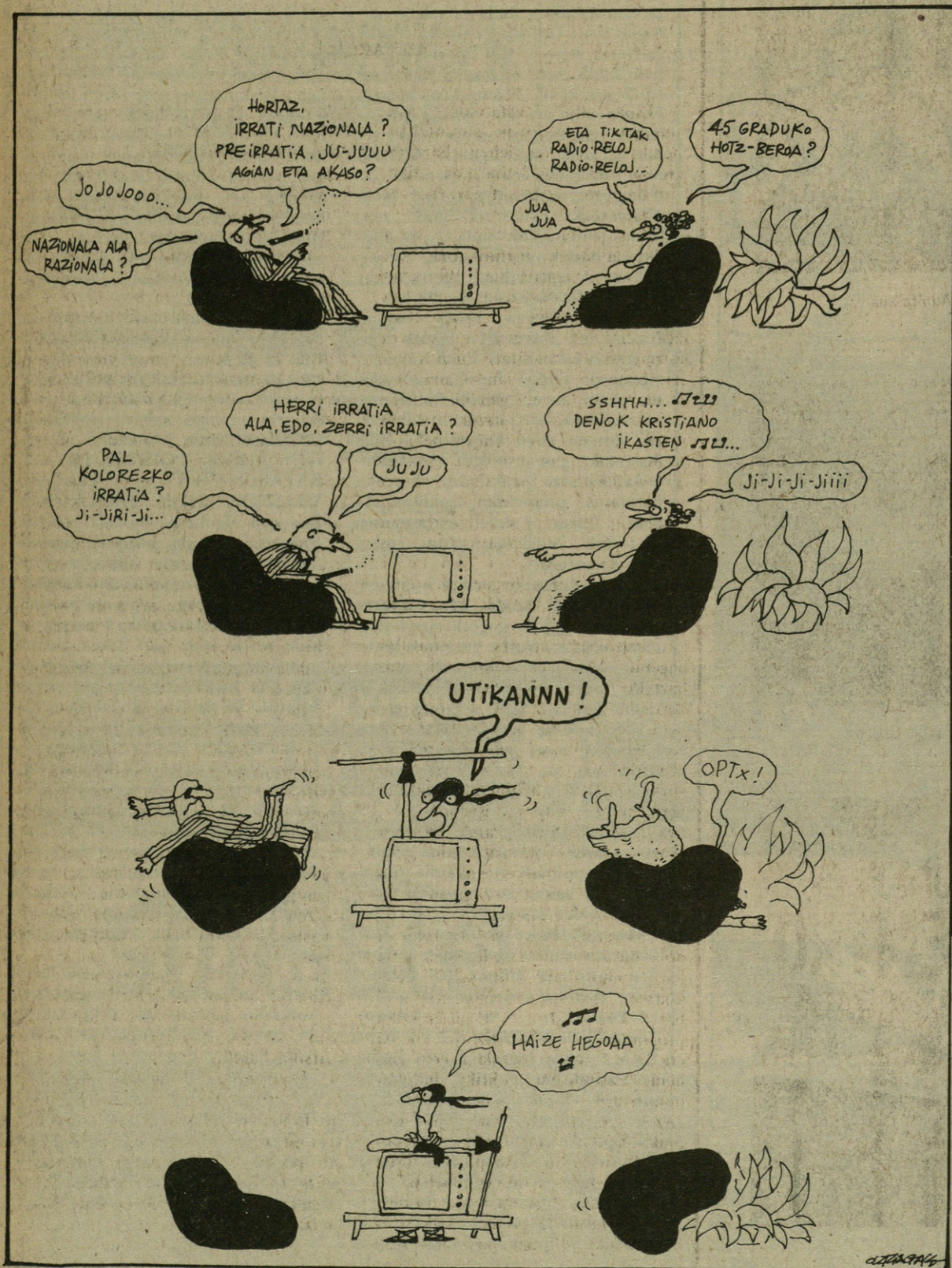
Horregatik politikagintza berri hau, definitiboki, herrigintzaren kontrako gertatu da. Diktadurapean mamitu zen herrigintzaren dinamika haren zuzendaritza hartu partez, helburutzat politikagintza bakkarik hartu dute alderdi politikoek. Partidugintzan erretzen dituzte beren energiak. Tristeza da, baina egia.

Horregatik, politikagintza partidugintza, herri borroka herrigintza.

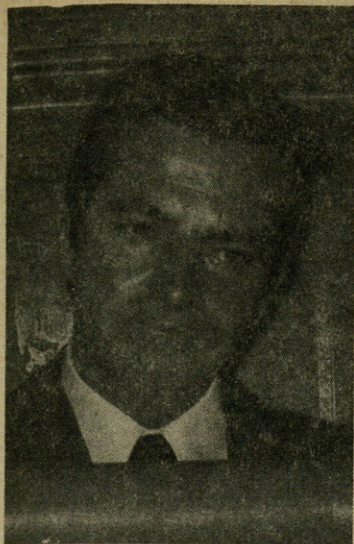
mozorrozko

prekontseilari maskaratua

agintea

Uztargile

Adolfo Suárez.

Arias-Salgado

Espainiako Estatuan aste honetako gertakizunak garrantzitsuenetakoa, UCDren lehen Batzarre Nagusia dela uka ezinezkoa zaigu. Ezin dugu gai hau aztertzeo eta ezer esan gabe utzi.

Ikusten den aurreneko gauza goitik, agintetik planifikatua izan dela da. Batzarre hau boterean egotearen ondorioa izan da eta era honetan antolatua. UCD gobernatzeo asmoekin sortu zen. Interes horren arabera montatu zuen alderdia. Lehengoarekin hautsi nahi zen, ez erabat noski, eta gaineraz aurrez gauzak ondo lotuta utzita. Eta hau aurrera ateratzeko zerbaiten beharra zegoen. Behar hau alderdi batena zen. Alderdi hau ez zen ideologia zehatz baten jabe izango, interes desberdin batzuren elkartasuna baizik. Bestetik, alderdi hau oso efikaza eta ekintzailea izan behar zuen, zeren eta lehengoa asko hautsi gabe egoera hartatik irtetzea ez zen lan makala.

Soziologi aldetik begiratuko bagenio UCD hauteskundeak irabazteko sor zitekeen, egoera herrira egokitzeo eta etorkizunera begira estatua planifikatzeko ere bai. Beraz, ideologiko debate oro alde batera utzi zen edo oso gutxi ukitu behintzat alderdi barnean ez zitezen istilurik sor. Era honetako istilu batek UCDren asmo guztiak, gobernatu edo agintean hobe esanin ankanz gora botako lituzke eta ez zitzaizen inondik ere hori interesatzen.

Batzarrea egin da eta taldeari nola halako batasun edo koerentzia bat eman diote. "Consenso" delakoaren bidez, "demokratizazio" bat lortu dute. Oposizioko programak "demokratizatu" noski eta bereak balira bezala agertu gainera. Posibilismo politiko batetan oinarriturik beste denek konbenitzeko kapaza izan da: "Hori oso ondo dago baina orain ez da posible hori egitea. Gaur posible diren gauzak besterik ez dira egin behar".

Estatuan aldaketa bat egon dela ezin da ukatu eta gainera aldakuntza hori maila askotan positiboa izan

dela ere ez. Hala ere, aldakuntza hau formaz besterik ez da, barren barreneko arazoak lehen bezala utzi baititu. Zer eratako gizarte motatara goazenak garbi adierazten du aldaketa honen funtsa. Oinarri oinarrian lehen bezala jarraitzen gara.

Estatu ikuspegitik bi gauza lortu dituzte bereziki. Ezkerraren programak domatzeta bata eta asko zikindu gabe, lehengo itxuraz aldatuz erdiko alderdi haundi bat antolatzea bestea. Norberak Frantzia eta Italia aldera begiratuko balu Espainol Estatuan gertatu denez ez litzateke arrikuko.

Batzarre Nagusi honetako unerik garrantzitsuen alderdiko lehendakariak egindako diskurtsoa litzateke behar bada. Estatuko lehendakaria delako gainera.

Bestetik TVEren konportamendua ere ez da batere arritzeko. Suarez jaunaren diskurtso osoa eskaini zigun eta oposizioko jendeari eskaintzen dion lekua kontutan harturik, garbi ikus dezakegu zein "demokrata" den komunikabide hau. Baina hau besterik da.

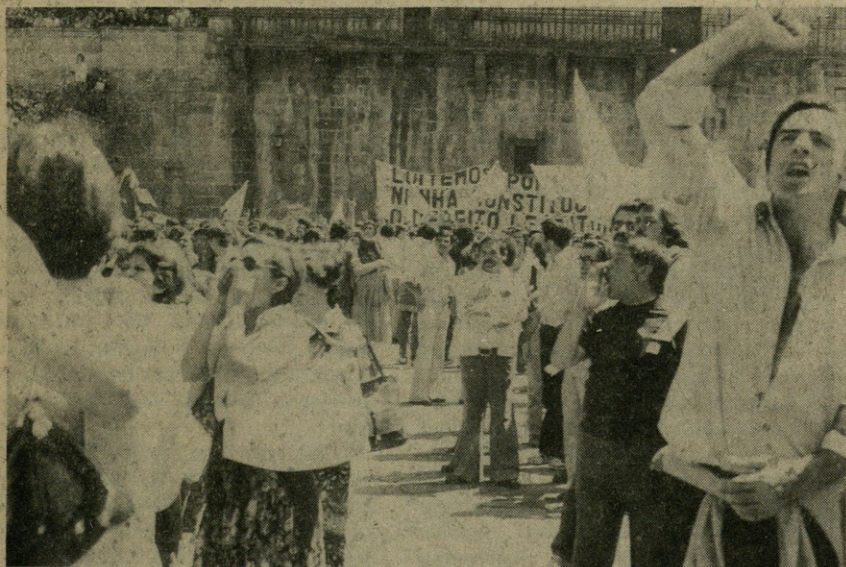
Diskurtsoa oso arina eta sakontasun gabekoa izan zen. Horrelako diskurtso batek, eta Gobernuoko lehendakari baten hitzatan beldurra ematen du. Hemen agertu zuen programa falta eta politiko mami eza lotsagarria izan da benetan.

Proposatzen den gizarte modeloaz (?) demagogi hutsez aritu zitzaigun eta Euskadiri buruz aritu zenean (agintetik domatu gabeko gauza bakarra behar bada) demagogiaz aparte zirikatzaile eta erasotzen gainera. Honen ondorio bezala ezkertiar alderdiek badute zer pentsaturik: nola doma ditzake hain politiko talentu gutxi duen pertsona batek?

Espainiako Estatuan agintaren justifikazio bakarra eta Batzarre honetan garbi agertzen zaiguna zera litzateke: efikazia eta posibilismo politiko. Eta oraingo honetan gauza bi hauek gizarte modelo bat "legalizatzeko" besterik ez dute balio izan.

MAISU GAILEGOEN TOKIALDAKETAK

Urtero Galiziako maistra-maisu asko urrutira joan beharrean aurkitzen dira, administralgoak urtero horrela erabakitzen baitu. Hezketa eta Zientzia Ministeritzak ez die Galiziako eskoletan, urrutiti baizik, lanpostua eskaintzen. Logika guztien aurka, kanpoko maisu-maistrak etortzen zaizkigu.

Galizian maisu falta gorria izan arren, kanpora bidaltzen dituzte.

Gogoan ukanez irakaskuntzari buruzko egoera Galizian zein eta nolakoa den, ezin uler daiteke politika ofizial honen xedea irakaskuntzari eta Galizian Hezketa eta Zientzia Ministeritzak ematen dion funtzioa kontutan hartu gabe.

Estatu espainolak Galizian mantenerazten duen politika aurrera joan dadin, testuinguru koloniala bir-

tsor dadin, irakaskuntza arloan maisuak alde egin behar izatea, hezketa plangintza arrotz bat inposatzea, lekuezaz milaka ume eskola gabarik egotea, eskolarizazioa frakasu bat gertatzea...dena elkar lotuta doa harreman hestua du; helburu bati erantzuten dio: alienapen kulturala iraunaraztea.

Irakaskuntza beti izan ohi da

zapaltzaileen zutabe tinko bat. Maisuen tokialdatze hau arazo politikoa da noski. Lotsagabekeria osatutako jokabidea.

Maistra-maisuen ordezkaritza bat beren eskaerak aurkeztean Hezketa eta Zientzia Ministeritzako pertsonalaren buruari, honek honela erantzun zien: "Zer bada? Ez al zarete oraindik emigratzen ohitu?"...

Politiko arazo bat denez gero, alternatiba horroka eta argudioak ere politikoak beharko dute izan. Langile guztiek beren amalurrean lan egiteko duten eskubidean datza maisuen arrazoia. Borrokaren ikuspegi nazionala garbi dago irakaskuntza kolonialaren kontra.

Galizian maisu-maistrak gera daitezen, eskolarizazio orokorra lortu arte, arazo partikularra bezala problema agertzea, eskubidearen funtza ahultzea besterik ez da. Ez dago arazo partikularrik. Arazo zabala bat da aitzitik, herri osoari dagokiona, honen izatearen bihotza bete-betean ukitzen duena, etorkizuna erabakitzen duena.

Maisuok Galizian geratu behar dute nazio bateko langileak direnez gero, nazio horretan beren ogibidea zertzeko duten eskubideaz baliatuz. Azken finean problema zerean datza, jasatzen dugun kolonialismoan, gure aintzinako lanpostueza bezala.

Galiziak ez du maisu gehiegirik sortzen. Derrigorrezkoak ditu maisuak, maisu gailego trukaezinak. Galizian maisu falta gorria izan arren, kanpora bidali egiten dizkigute. Ehunka maisu gailego falta zaizkigu behar ditugun eskola gailegoetarako. Galiziatik eta Galiziarentzat antolatua den plangintza orokor baten premian gara.

Gure borroka zuzenki Hezketa eta Zientzia Ministeritzara eraman behar dugu. Datorren urtean tokialdaketa hauk galeratzea da gure asmoa. Xuntan eta Roson jaunaren gan ez dugu inolako itxaropenik, horiek kolonialismoaren on itxurako aurpegia baino ez baitira.

Maisu bakoitza, maistra bakoitza, bere amalurrean.

Maistra-maisu gailegoek Galiziatik eta Galiziarentzat eratutako eskola eta hezketa plangintza oso bat behar dugu, nahi dugu, eskatzen dugu, exigitzen dugu.

Zuzentasunaren eta herriaren izenean.

wojtyla aita santua

Joan Paulo izena hartu du; aurrekoak bezala, eta aurreragoko bienak bilduz edo. Zenbaitek —eta nik ere bai— nahiago zukeen Wladimir edo gutxienez Stanislaw izena hartu izan balu. Nolabait izenak ere eman dezake Aita Santuaren irudia.

Dena dela, Joan Paulo II ez da italiarra... Honetxek harritu du nonbait mundua, eta horixe nahi izanik ere, ustekabeen harrapatu gaitu gehienok. Baina ez ote da harrigarriago Eliza unibertsalaren burua lau mende luzez italiarra izatea? Italia maite dut, eta italiarrak ere bai; seguru asko beste edozein nazioak lau mende Aitasantutzaren monopolioa izan balu, askozaz okerrago izan zitekeen Elizarentzat eta Aitasantutzarentzat. Baina aspalditik Elizaren mugak ez daude Erromako imperioaren mugekin mugatzerik. Tradizio astun bat hautsi da; eta uste dudanez, behin eta betirako. Hurrengoa lasai-lasai Afrikako beltz bat edo eta Asiako hori bat izan daiteke. Seguru asko, orduantxe sinesgarriago gertatuko da Elizak aitoritzen duen unibertsaltasuna.

Poloniako fededuna

Poloniako fededun bezala finkatu da, bada, Joan Paulo IIa erromatarren artean eta Eliza osoaren buru bezala. Baina nork esango du erromatarren fedea eta poloniarren fedea berdin agertzen eta bizitzen denik, nahiz eta fede berbera izan? Fedea berbera dela esateak ere badu bere koskarik!

Zalantzarik gabe Aita Santu baikoitzak bere Herriaren fedea eta testiguntza dakarkio Eliza osoari. Eta Joan Paulo IIak, nahiz eta Erroman ikasia izan eta Vatikanon asko ikusia izan, Poloniako fede esperientzia dakarkio gaurko Elizari. Poloniako eta Italiako kristauen fede moduek badute seguru asko ezberdintasun handirik, fedea, pertsonala izanik, zera soziala eta historikoa baldin bada.

Italian eta Polonian, bietan, fedeak tradizio luzea du eta bietan nolabait gizartearen finkatua dago. Baina Italian zera ezarria bezala da fedea, maila politikoan eta sozialean, eta hala ere, Italiako gizartearen gero eta sekularituagotu egin da eta gero eta eszeptikoago bihurtu erlijioari buruz. Polonian, berriz, sekularismoa eta ateismoa ezarri izan dira ofizialki, maila politiko-sozialean, hala ere, inoiz baino tinkoago eutsi diote

Poloniako katolikoek beren kristautasunari.

Erresistentzi giroan, jarkikorra bihurtu da Poloniarren fedea; segurtasun giroan, gainezarria edo bihurtu da Italiarren fedea. Gauza zaila da inoren fedea arakatzea; eta zalagoa oraindik gizartearen fedea aztertzea; hemen ez da ez italiarren fedea okerretsi nahi ez eta poloniarrena ederretsi. Baina seguru asko Poloniako Aita Santu fededun berriak fede esperientzi berria dakarkigu bere Herritik, lau mendetan eta bereziki azken mendean Italiako Aita Santuek ekarri digutenari buruz ezberdina.

Kristau bai; marxista ez?

Polonian oso ezaguna izan da "Bakearen aldeko" kristauen mugimendua, zenbait apaiz ere tartean zen. Wojtyla Aita Santua ez da nonbait horien artekoa izan. Kristautasunaren eta marxismoaren arteko "Bakea" edo, egin nahi zuten kristau haiek, Gaurregun ixilduagoa dago mugimendu hura. Kontzilio aurretik bere indarra izan zuen.

Kontzilio ondoren Mendebaleko

Herrialdeetan mugimendu eta joera berdintsuak sortu dira: "Sozialismoaren aldeko kristauak", etab. Bere burua kristau eta marxistatzat hartzen duenik bat eta bi baino gehiago ditugu gure artean ere. Joan Paulo IIa ez dirudi hauetakoa denik ere.

Argi eta garbi antimarxista agertu izan dela esan dute egunkariek. Baina bestalde, Poloniako Estatu komunistari buruz nahiko irekia eta mugimendu marxistari buruz ere nahiko elkarrizketazalea nabarmendu izan dela gaineratu dute egunkariek.

Polonian Erregimen komunistak agintzen du; hala ere, oraindik gaurregun, ehuneko 80 poloniar, baino gehiago katoliko praktikatzailerak da. Ez dago zalantzarik, Poloniarren fedea erresistentziako fede jarkikorra gertatu da, eta giro honetan ez da erraza fedea marxismoari buruz irekia gertatzea. Jakin dugunez, Wojtyla apezpikua funtsez eta printzipioz antimarxista agertu da, baina praktikaz irekia eta elkarrizketazale.

Baina egun eta une hauetako albiste azkarregiak eta azalekoegiak aparte, dakiguna zera da: Aita Santu berria azken Kontzilioak irekitako bideetatik aurrera joaten saiatu dela; eta bere Aitasantutzako lehen hitzaldi garrantzitsuan esan dituenetan, aipagarrienetarikoa haxe izan da: Kontzilioak dinamika bat ireki zuela, eta dinamismo horretan oraindik bideak ireki eta egin beharra daukala Elizak.

Joan Paulo IIak bere fede esperientzia dakar Polonia sozialistatik. Eta agian oso garrantzizkoa izan daiteke bere Aitasantutza, une honetan, hain zuzen ere. Kontzilio ondotik dozena bat urte pasa da; gaurregun Elizaren arazo garrantzizkoenetako eta larrienetakoa zera da: kristautasunaren eta sozialismoaren arteko elkarrizketa, elkarlana eta elkarganatzea, marxismo dogmatikoa eta dogmatismo kritaua alde batera utziz.

Oso gogoan eduki behar da, gaurregun, Kontzilioak irekitako dinamismoaren hildotik edo eta etorriko den Kontzilioaren hildotetatik, kristau batek eta bik baino gehiagok beren burua kristau eta marxista aitorzen dituztela; eta beste askok eta askok "kristautasun sozialistaren" esperientzia ireki eta mamitu beharra ikusten dutela.

Uste dugu, Poloniatik datorren kristau fededunak eta "irekiak" gaurko Elizako mugimendu hau ulertzen eta haintzakotzat hartzen jakingo duela, alde aurretiko gaitzespenik gabe. Alde honetatik, besterik ez genioke eskatuko Aita Santu berriari.

P. KORTABARRIA

hots!

COMISARIA No 7531

HOTS!

**KOMISALDEGI BERRI-
AK PROMOZIONA-
TZEKO KANPAINA**

**BETI EUSKAL HERRIAREN
ZERBITZUTAN**

**PROMOZIO KANPAINA HONE-
TAN DAGOENEKOZ 60 SARI
BANATU DITUGU**

oinharrizko euzkara

ITSASOAN SEGURANTZI GEHIAGO

Aurtengo ITSAS GIZONEN EGUNA dela eta dei larri bat egin nahi genizuke guztioi. Itsas langileen egoeraz oharturik, denok konpromiso sendo bat hartzea nahi genuke; aurten bada-ezpada-ko segurantzi estu batean aurkitzen dira itsas langileak.

Lehorrean ezbeharrez hiltzen den bakoitzeko, itsasoa hamabost.

Itsasoa segurantzi eza

Lehorrean ezbeharrez hiltzen den bakoitzeko, itsasoa hamabost hil ohi dira. Itsas lana berez arrisku haundikoa bada, lan honek gaur egunean dituen eraketa, zenbait bizi modu eta lan moduek oraindik haundiagoan jartzen dute.

Oso osorik ez badira ere, itsasoko bizia hain segurantzi gabea egiten duten zenbait iturburu aipa dezagun:

—Itsasaldia eta itsas lanaldia segurantzi osoan egiteko langile gutxiegi untzietan eramatea.

—Itsas lanetan hasten diren langile berrien ezjakintasuna.

Lan gehiegi: merkante untzietan lanordu gehiago sartu beharra eta arrantzuntzietan "destajoz" lan egin beharra. Eta denetan itsasaldi luzeagiak.

—Lan tresna eta segurantzi tresnak ondatuta. Tresna hauk zehatz eta maiz ez aztertzea.

Lantoki segurantzi eza

Itsas langileak, bai merkante untzietan bai arrantzakoetan, beren lanpostuak galtzeko arriskurik estuenean aurkitzen dira gaur.

Merkante untzietan. Mundu zabalean salerosketarako itsasbidea krisis sakon batean sartua dago batetik; arrantza langileak eta baita lehorreko hamaika langile ere mer merkante untzietako lan bila datoz bestetik; gauza bera gertatzen da oraindano kanpo herrietako untzietan lan egin dutenekin. Hau honela izanik, merkante untzietako lantokiak gutxituaz doaz.

Arrantzuntzietan. Estatuek itsas mugak zabaltzearekin beren jabetasunpean jarri dituzte orain arte arrantzarako izan ditugun lekuak. Hemenetik datoz gure arrantzuntziak bahitzeak, tirokatzeak, arrantzaleak preso eramateak e.a. Jokabide honen ondorioa arrantzuntziak etxeratu eta portuan lotzea da.

Gogaketa

Agiriko gauza da egoera honi inondik ere eusterik ez dagoela. Itsas langileriak lehenbailehen eta beharrezkoa du lan eraketa berri bat.

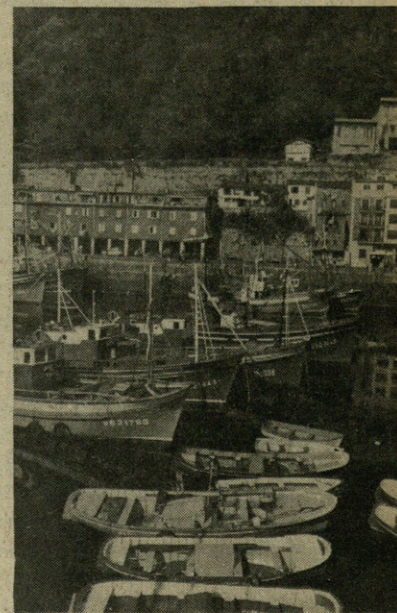
Arrantza lana eratzen ari direla badakigu. Zein erabaki tekniko hartu behar den guk ez dugu agertuko; ez da guk egitekoa ere. Baina Ebanjelio bidean, zenbait irizpide agertu beharrean gaude.

1.—Bizitze eskubidea. Gizonen bizia eta nortasuna babestea oinarritzkoa da. Itsasoa bizia babestea eta bizi hau edertuko duten bizitokiak hobetzea utzi ezina da.

2.—Lantoki eskubidea. Itsas lana eraberritu behar baldin bada, ziren lantokiak galdu gabe egin behar da.

Gaur aurkitzen garen zori honetan oraingoz lantoki batzu galdu behar badira, lantoki hauekako langile eta beren familiei diru segurantzia eman behar zaie; eta geroari begira lantoki berriak sortu behar zaizkie.

3.—Langileen parte hartzea. Era-

keta honetan talde guztiek parte hartu behar dute eta langileek, batez ere, beren erakunde berezientz bidez.

Azkenik, eraketa berritze honek noiznahi eta hainbeste ezbeharrezko heriotz eta lantoki galtze hauei berehala irtenbide bat aurkitu behar die.

Itsas langileriarekin hitz emanda gaudenok gogaketa haxe aurkezten dizuegu guztioi.

Gogaketa hau lekuan lekuko eginaz denok lagunduko diguzuelakoan gaude.

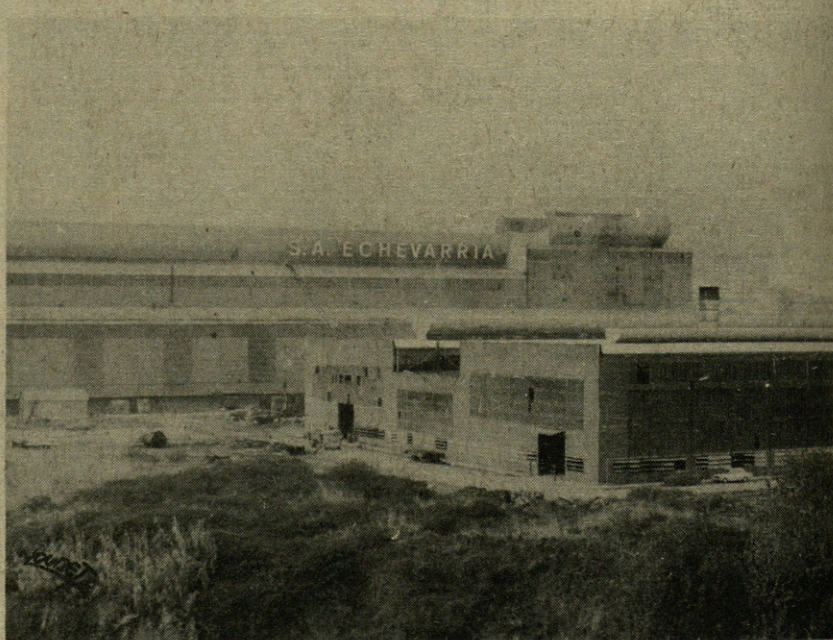
bat batean

"ALLUL"EN ONDOREN EZAGUTU DIRA. Duela hilabete batzu, ALLUL izeneko itsasuntziak zekartzen armei buruz izugarrizko iskanbila antolatu zen. Oraingoan datorrena ez da txikiagoa izango.

SLMM izan da denuntziak aurrera eraman dituen eta harma trafikoaren aurka altxatu dena. Argentina, Txile, Nicaragua, Sudafrica, Marruecos, etab... izaten dira harma hauek eramaten diren lekuak, ikus daitekenez faxismoa nagusi den lekutara. Mariñelen sindikatuak agertu digunez, guztiz txunditurik daude alderdi politiko, sindikatu eta herri osoak asunto hontaz izan duten arduragatik, aspalditik eramaten omen dira harmak nazio hauetara. Hauek ez omen daude prest Gobernu baten, kasu honetan espainolaren interesak defendatzeko, giza eskubide txikienak errespetatzen ez diren nazioetara harmak eramanez. Las Palmas, Valencia, Cádiz eta Bilbon, porturik garrantzitsuenetan, greba bat hasi dute bide honetan, aduanero eta beste langileek ere bat daudelarik.

Mugica Herzogek esan duenez, ongi dago harmak kanporatzea, baina nazio zapaltzaileei ez, lehenik "gure" indar armatuak ornitu behar omen ditugu. Bakoitzak bereari tira egiten dio.

ECHEVARRIA S.A. Begoñaldean, Errekalden, empresa honek duen faktoria eramango dute Basauriko San Migelera urte hau amaitu baino lehen. Bertan, Bolintxu, Errekalde eta Lapatzako hauzoneak hartuz kokatuko da orain. Batetik Bilbo erdian zelarik instalazioaren zarak eta keak hauzunerako kaltegarriak baitziren. Beste faktore batek, ordea, eragin dio lekuz-aldatzeari, hauxe, tresneria eta langile zaharrak. Horrexegatik zahartzaro legala heldu baino lehen hasi ziren jubilazioak ematen eta jende berria-bost mila daude orain-hartuz, makina berriak jartzen zituztelarik, altzairu berrehun mila toneladak sortzen dituen Bloomin trenak. Bestetik kea dela —eta— halako ke beltz —gorriska— arazo berria sortzen du oraingo lekuan, aldi berean, Basauri ornitzen zuen San Migel hauzoneak, horiez gabetua geratzen delarik.

EGOERA EKONOMIKOA BELTZA DIHARDU. Euskal ekonomiaren egoera larria dela, ez da gaurko berria, aspaldidanik jasaten ari da euskal langileria eta herri osoa egoera hau: Babcock Wilcox, Sarrió, Potasas, Montajes Jauregui eta Tamoin, etab... tamalez egunero agertzen zaizkigu gure aldizkarietako orrialdeetan.

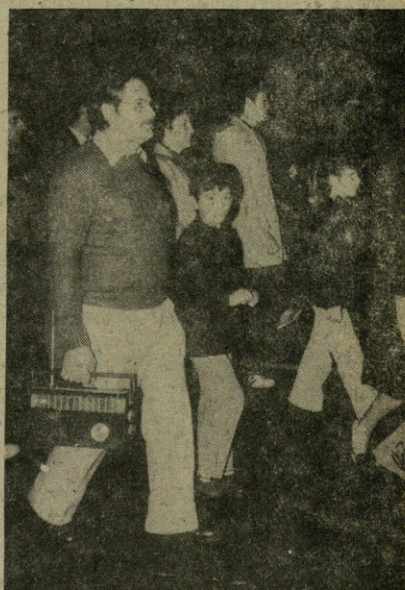
Ez da lehenengo aldia eta tamalez ez eta ere azkenekoa, Lan eta Ekonomiako Kontseilaritzek, Urriaren 23an Bilbon ospatu zuten EKNko batzarrearen ondoren agiri bat atera zuten. Bertan diotenez, Euskadiren egoera latza ikusiz eta denbora gutxi barru, etengabeko kateian hainbat enpresa erortzeko arriskuan daudenez, neurri honetan langabezia handituz, enpresario eta langileei dei bat egiten die, ahalik eta lehen harremanetan jar daitezen egoera hau nola altxa daitekeen aztertzeko.

Pauso bat izan daiteke, baina elkarriketen bidez ezer gutxi konpon daiteke. Egoera ez da hemen sortua eta hemengo egoerak eraginda handitzen ari dena. Egoera hau nazio kapitalista guztietan ematen da eta Estatu Espainola ez da libratu, neurri honetan, nola ez, euskaldunok ere ikutuak izan gara eta industria garrantzitsuenetakoak hemen dauzkagunez, gehiago nabarmentzen dugu.

MADRIL ENTZUN

Radio Nacional de Españaren papela eginez ibili zen denbora guztian EIAk antolatu zuen pampina mazingerratu hau. "Conectamos con Zamora para que nos informen sobre las ikastolas en el Baztán"

Gaztetxo, agure, gazte, denetarik elkartu zen, bakoitza bere irratiarekin, Donostia eta Loilako herri irratiek antolatu zuten saio berezia entzunez igaro zen manifestaldia.

Arazo latz baten aurrean umioera. Ongi prestatuak irten zitzaigun agentzia herri honetako langileak. Manifestapenaren zentzua galdu gabe, betiko seriotasun eta lotutasunik gabe.

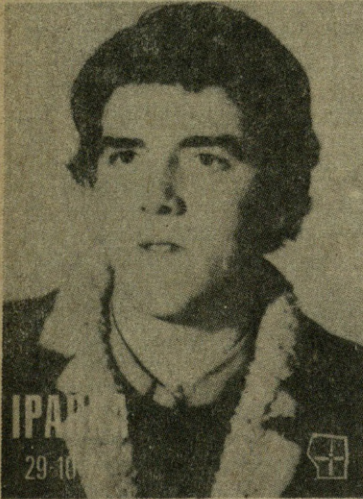
EKNk ez du oraindik ezer esan arazo honen aurrean. Azararen 23an agertuko da dekreto lege berezi hori; konpontzen ez bada, Herri Irrati gabe geratuko gara.

Euskadiko Ezkerrak antolaturik, Urriaren 21ean ospatu zen Donostian Irrati Nazional baten aldeko manifestapena. Donostiak bere kondairan ezagutu duenatariko handienetakoa izan zen.

labur

"PUNTO Y HORA "BERRIRO ZIGORTUA. Oraingoan galdu dugu zenbaikarrena ezarri dioten. Sortu zenetik, Mirentxu Purroy eta aldizkariko beste langileek era batera ala bestera, zigorrik jasan behar izan dute. Azkenekoa, 107. alearen bahiketa da, Urriaren lehenengo astean argitaratua. Bahiketa hau 13. orrialdean agertzen zen lantxo batengatik omen da, bertan San Fermin Chiquitori buruz jardun ziren. "Supuestas injurias contra los cuerpos de Policía del Estado" da atxikitzen diena. Mirentxu zuzendariak agertu duen bezala, era guztietako ordenazaintzaileak aldizkari honi betidanik izan dien maitasuna ikusirik, edozer espero omen dute. Dena dela, hemendik gure elkartasuna Punto y Horako langileei.

IDIAZABAL IPARRAREKIN. 1974. urteko Urriaren 29an hil zuten Trintxerpen Iñaki Iparragirre "IPARRA", 18 urte zituen. ETA-ko militantea, indar guztiak Euskadiren askatasunaren alde jarriak zeuzkan, eta ilunabar batean bere arnasa ebakia geratu zen. Laugarren urteurrena betetzen dugu eta bere herritarrak urtero bezala, omenaldi bat antolatu diote.

Larunbatak, 28 horma koadro txapelketa, futbol partidu eta mitin jaialdi bat izango dituzte. Gontzal Mendibil eta Goiherrik hartuko dute bertan parte. Ondoren eta igandez ere bai, Bries taldearekin dantzaldia. Igandea 29, Toka eta gazta txapelketa, bertsolariak eta eguerdi aldera IPARRAREN etxean plaka jartzea. Arratsaldean haizkolari eta korrikalari apustua ondoren BRIES taldearekin dantzaldia. Euskal Kulturaren bidea gudari bati omenaldia.

EMAKUMEEN SOKATIRA IKASTOLAREN ALDE. Kilo-metroak, Ibilaldiak, jaialdiak, denetik ezagutu dugu azken denboran Ikastolen alde. Eta oraingoan emakumeak izandira Euskal Herrian aspaldidanik ezaguna dugun txapelketa batean parte hartu dutenak: Sokatiran.

Urriaren 22an Donostiako Anoeta pelotalekuan ospatu zen Lehen Sokatira Txapelketa Igeldoko Ikastolaren alde. Igeldo B gertatu zen garaile. Zumarraga, Idiazabal, Itziar, Bergara, 10 talde osatu arte izan ziren partaideak. Hauetako talde bat, Pasaitarra, ezkonduaz osatutakoa zen, gainera. Ikuskizun polita emakume ausart eta indartsu hauk eman zutena. Eta dena ikastolaren alde.

GOTZONEN LAGUNARTEA. Iragan larunbatean, hilaren 21ean, Gotzon Alemanen omenezko ekinaldi bat ospatu zen Santo Tomas Lizeoan, ikasleak, lagunak eta ezagunak bildurik, Txomin Artolak eta Mikel Laboak abestu zuten, Joxanton Artzek eta Gotzonen ikasle batzuek poema batzu irakurri zituzten, berak sortutako taldekoek antzestu zuten, Jexux Artzek eta Gotzonen anaia Andonik txalaparta jo zuten...Ekinaldiaren mamia, Gotzon gogoratzea, berak gogozko zituen espresibide horien bitartez eta, zergatik ez, hitz haundi eta istilurik gabeko omenaldi bat eskaintzea, ezagutu zutenen aldetik.

Vuelven las torturas

"Se les aplicó torniquetes en los dedos", dijeron

Plaentxi aldean "tornilloak saltze ko prest."

El Papa concedió una bendición especial

Los familiares del comando "Aralar" denuncian supuestos malos tratos en los detenidos

SUPUESTOA EGIA? BIHUR OTE?

por "la paz del pueblo vasco"

"Fuertes" medidas de seguridad en torno a la "Marcha a Burgos"

Según sus familiares y abogados

Bilbao: Los detenidos han declarado que les pegan con listines de teléfonos

ETA "BAÑEREN" ORDEZ PISZINAK MARTXA HONETAN.

HOSTIA PURA HOSTIA SANTAA
HOSTIA INMACULADAAA
EUKARISTIAREN bedeinkapena aspaldikoa danee geroz, ez gaitu harritu suskaldurak, hostia pura eta sarrueren berri bai baita Kigu. ERRETERIAKO JESTORA KOI tipa batzuei galdetu bai terik oz!

"LA LETRA CON SANGRE ENTRA" esaera pedagogikoa kontutan harturik, TELEFONIKAK metodo aktibo berezi bat sortu duela esan genezake.

EUSKARA irakasteko agertu dizkiguten metodo aurrerakoienak ere, kassete eta guzti, ez dira hain efikazak izango eta TXIKI BENEGASI hauxe proposatuko nioke: horrelako metodo baten pean jar dezala bere burua, ea lehenbailehen euskara ikasiz metodoak berbaloratzen diren. Hau aurrera eraman dezagun, bolontarioak beharko genituzke; bai, bolontarioak euskara irakasteko metodoak erabiltzeko TELEFONIKAKO listinen ordezt.

Bestalde, bolontario bakoitzak bere ikasleak aukeratzeko askatasun osoa luke.

OHARRA: Horrelako klaseak edota ikastaroak emateko, ez da inongo titulorik behar borondatea ezik.

ERRIKOTXIA

BAKEA EZER BAINO LEHEN

"Euskadi askatu ta bakestu baten alde" egin behar omen du EAJ-PNVek hil honen 28ko manifestazioa. Nahiko ulergaitza gertatuarren esaldia, erdaraz irakurri dugunean konturatu gara askatasuna eta bakearen alde egin nahi dutela. Bakea. Zorionezko bakea. Denok dugun bakea. Baina zer eratakoea? Hor dago koska. ETak bakea nahi du eta horren alde burukatzen omen du. PCK bakea defendatzendu, Konstituzioak emango digun bakea. "El País"en atzetik dagoen estatuko burgesia ere su eta ke dabil "bere" bakearen alde, edozeini —eta azken aldi honetan batez ere PNVri—kontseiluak emanez. Baina bakea eta askatasuna hitza biurritzen direnean, beldurra biotzetan bersortzen zaigu. Tortura, atxilotze eta errepresio ugari dagoen herri honetan, bakea eta askatasuna Aita Sainduaren intetziotan besterik ezin ikusi.

"Ez dugu torturatzen"

Atxilotze ugari egon da azken aldi honetan. Ehun bat pertsonaren atzetik ibili da polizia. beste harma askoren artean "Anti-terrorista" legea erabiliz. ETako komandoen bila dabil. Edo eta "Autonomo" komandoen atzetik. Eta horik bilatuarren edozein eratako jendea atxilotzen du, torturatzen du... Demokrazia giroan gaudela diote egunkari eta komunikabideek. Demokraziaren izenean jasan behar izan dituzte kolpe-

ak, ohizko "jokuak", sikologiko torturak. Eta hobe isilik geratzea, bestela desestabilizatzailea zarela eta berriro barrura sartzeko arriskuan baitzaude...

"Terrorismoaren aurkako legea" bakarrik terrorismoarekin erlazioa dutenentzat izan omen behar zen. Garbi dago hori ez dela gertatzen. Jende asko eta askori ikuitzen dio. Eta nola, PNVek ere protesta bizi bat atera zuen torturaren aurka. "Ez dugu torturatzen" zioen poliziak. Bitartean, Espainiako gobernuak Giza Eskubidearen Aldeko Komitea-

ri emanak diren aurrerabideari buruzko informe bat presentatu dio, egun dugun legea "la expresión de la voluntad soberana del pueblo" dela azpimarratuz eta "los derechos de la persona humana son inviolables y vinculan a todos los órganos del Estado" adieraziz. Primeran!

Atxilotu duten jende gehiena gero kalean utzi beharrean aurkitu dira poliziak. Ezer ez die aurkitu. Eta gartzelara pasa duen hainbat jende hemendik gutxira kalean utzi beharko duela garbi dago. "ETako komando bat da" zioen Basaurin sartu dituen 7 gazteengatik. Baina ETak esana du ia ez dela bere jendea. Eta poliziak ere badaki hori ez dela egia. Gipuzkoan zehar atxilotuta izan ziren "autonomo komandoen" antzeko historia dugu. Kolpe eta torturak jasan ondoren, kalera.

Garcia Valdes errudun

Komisaldegiko giroa ohizko antzean jarraitzen da. Eta kaleko giroa ere hildo berdinetik doa. "Burgosko Ibilaldia" zeharo debekatua izan da. Eta debekatze honen aurka zer-bait egitera ausartu direnei, egurra. Kontrolak, karretera guztietan. Gasteiz kanpotik eta barrutik poliziz josirik... Iruñea eta Donostian urriaren 22ko arratsaldean egin behar ziren manifestazioak tratu

Euskara ote?

berdina izan zuten...

"Eso empieza a oler a Ulster" zioen Garaikoetxeak egun berean. Noski, berak beste esanahi bat eman nahi zion esaldiari. ETaren ekintzak

salatu nahi zituen, eta horregatik, nahiz eta hainbeste urtetan diktaduraren aurka burruka harmatuaren bidez aritu, bortxakeriaren aurka herria mobilizatu dutenean EBBko en barrenak erabat kikildurik aurkitu dituzte eta "hacer un llamamiento que calificamos de angustioso, para que se sumen a las vías políticas esos hermanos nuestros, para nosotros equivocados, que han pensado que con las metralletas o los tiros en la nuca se puede resolver algo en nuestro país", egitea behartuak aurkitu dira.

Ez, gure herrian ez dakigu gauzak nola konponduko diren. Ez dakigu konponduko diren ere. Zeren, azken denbora honetan eta demokraziaren izenean zera eskatzen ari baitzaigu: lasai, lasai eta umil umil agintarien borondateari itxoitea. Garcia Valdesek berak ere garbi adierazi zuen: "mientras los presos continúen en huelga de hambre y no se convoque la Marcha de Burgos no se les devolverá". Bueno, garbi dago. Onak izan eta...onak izaten jarraitze-ko arriskua duzue baina, agintariak hitza agian beteko dute...

Burgosko Ibilaldiak iskanbila galantak altxatu zituen. Baina Fernando Saezek, Burgosko espetxetik askatasun probisionalean irten herria dugun presoak esaten zuen bezala "Garcia Valdés es el único culpable de todo lo que pueda suceder". Nahiz eta Euskadiko gartzelatan gose greban zue zeudenak ia utzia izan, Burgosen dirautenak jarraitzen dira. Ez, ez dute onak izan nahi. Eta epe motzean hartuko duten erantzuna nolakoa izango den pentsa dezakegu. Alda-lurri gartzela barruan eta gose greban hain denbora luzea eraman ondoren egin zioten interrogato-

rioa lekuko. Edo Alkainen trasladoa...

Bizia errespetatu

Garaikoetxeak ez du ulertzen nolaz herriak ETak eginiko zenbait ekintza insensibilitatez hartu zezakeen, batez ere: "cuando los nacionalistas tuvieron siempre el orgullo de respetar la vida de sus enemigos". Ez Garaikoetxeak ez du hori ulertzen, ez eta: "que hasta los niños cuando oigan o lean en un periódico una noticia, se froten las manos de satisfacción". Eta grabetak badira berak aipatutako gauzak -bortxakeriarengatik dagoela ekonomiko krisisa, beste batzuren artean- grabea iruditzen zaigu baita ere EBBko buruak bere herrian gertatzen diren hainbat gauza ez ulertzea. Eta batez ere zergatik gertatzen diren.

Baina ziur aski soluzioa berak emanikoa da: "porque el día en que la mayoría de este pueblo piense en nacionalista, ese día no harán falta metralletas, la resistencia civil será la peor resistencia que el poder central pueda encontrarse frente a sí". Soluzio ederra. Baina guri gustatuko litzazuke zer den "pensar en nacionalista" jakitea. Egunetik egunera gaizkiago bait gabilta, eta beldur gara hitzek ez ote diguten hilko. "El día 28 tenemos un reto en la calle que no va en contra de nadie, sino que se hace por una Euskadi libre y en paz", zioen Iñaki Anasagastik. Eta beste gauza guztiak zailak iruditzen bazaizkigu, berak esandakoa gehiago.

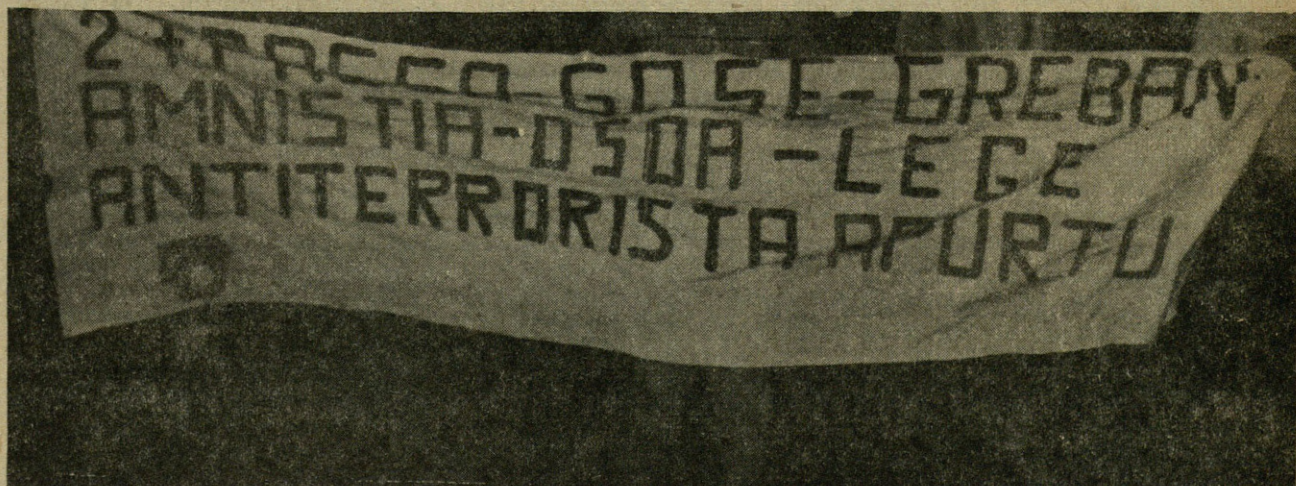
PNV-k kalea kenduko dioen beldurrez, PSOE zeharo negoziatzaileak azaltzen zaigu. KAS-en alternatibako puntu guztiak -indar harmatuena kenduz gero- negoziagai direla

adiaziz, eta hori dela Euskadiri bakea ekarriko dion gauza esanez. Noski, hori dena Erreferendumaren ondoren. Agian gauzak ondo irtingo zaizkie eta Euskadik "bai" esaten dio eta... Bakearen ideia eta alternatiba politikoa elkarturik joan behar dira, eta horretarako eta jendea bere-agnatzeko badu PSOE-k zenbait proiektu: "unas jornadas de reflexión teórica sobre la violencia en una sociedad desarrollada". Horretarako intelektual kualifikatuak eramango dituzte; bestalde, euskal krisi ekonomikoa eta bortxakeriaren artean dauden loturak aztertze-ko ekonomilari taldea ere badute. Baina, eta hor dago gure kezka, bigarren inizatibaz zera eskaintzen du Txiki Benegasek: "pretende unir la idea de la paz a festivales populares, de forma que no sea algo traumático, sino motivo de alegría".

Guk betidanik pentsatu dugu bakea zerbait alai izan behar dela. Ezin dugu baieztatu, ez baitugu benetan sekula ezagutu, arrisku gabe bizitzea, eskubide guztiak eskuan dituzula eta beldurrik gabe. Ez, hori ez zaigu sekula "traumático" iruditu. Orduan pentsatu duguna zera da: gure bakea eta Txiki Benegasena ez direla berdinak izango.

Bakea. Hil honen 28an eskatuko den bakea, batzuenak izango da. Estatuaren terrorismoaren aurka egingo den manifestazioan eskatuko den bakea beste era batekoa izango da. Baina bake hori lortzeko Euskadin, euskal herri langilea batarik egon beharko dela pentsatzen dugu. Eta bi manifestazio horien artean zubirik ez dagoela dirudi.

PILAR IPARRAGIRRE

Lege "antiterrorista"ren fruituak ikusten ari dira: detentatuak eta gartzelatuak ugarituz doaz.

Bizkaiko komisaria berriak: Bilbo ignuruan, eta batez ere ibaiaren ezker aldean.

LEHEN GUTXI BAITLIRAN

JOAN DAITEZELA azkenaldi honetan oihu orokor hedatu denean Euskal Herrian, urteetan zehar INDAR ERRPRESIBOAK DEUSEZTU zenbait manifestazio eta ekintzen lema izan denean, zeharo alderantzizko soluzioak datozkigu Madrildik, eta okerreko dena, hemengo zenbait indarren oneritzi edo, gutxienez, isiltasunaren konplizitateaz.

Polizi autonomo eta autoktonoari buruz hitzegina da, gainetik hitzegina ere, eta horretan ezer aurreratu baino lehen, badaezpada ere, lehen gutxi baitliran, gehiago dakarkigute. Eta toki berezieta-
ra ekarri, azkenaldian borrokalarienak edo izan direnetara, Bilbo, eta Donostia ingurutara batez ere.

DNI eta pasaporteak ematen aritzeko omen datoz beste gauza batzuren artean. Baina lan horretan hasi baino lehen, Errenterian esate baterako eta oraindik hilabete ez daramatenean, metrailetak eskuan hartu eta kaleetan zehar ibili dira.

Iragan otsailaren 24ean argitaratu zen "Boletín Oficial del Estado" delakoan "Orden por la que se regula la organización territorial y distribución de la policía gubernativa". Otsailaren 16an egin zen eta 25etik

aurrera lege-indarra zuen. Bertan, beste gauza batzuren artean haxe zioen 3. artikuluan: "Cuerpo General de policía" delakoaren sekretak - hamar lagun jarriko liratekeela 20.000 biztanletik gorako hiri-

etan, eta beste hamar gehiago 20.000 biztanleko zati bakoitzagatik. Polizi armadak berriz berrogeita sei gutxienez 20.000 biztanleko eta hortik aurrera berrogeita sei gehiago 50.000 edo 25.000 baino zati haundiagoko. Boskarren artikulua berriz haxe dio: "Por los gobernadores civiles se recabarán de las corporaciones locales las colaboraciones necesarias para proceder a la instalación definitiva de las comisarías locales creadas en la presente orden".

Bestalde, oraindik komisiariarik ez dagoen herrietan aurtengo urtearen barruan sortu beharko direla zioen legeak.

Geroztik, Barne Arazotako Ministeritzan gobernadore zibil, polizien buru eta Ministeritzako agintarien artean egin zuten hileren baten ondoren, prentsak zioenez, haxe izan zen nagusienetako

bat: 140 komisaria berrien sortzea estatu guztian eta kaleetan bigilantziako patrullak jartzea. Barne Arazotako subsekretarioak —Sancho Rofek— zioenez, urriaren lehenean komisaria herri horik funtzionatzen hastea espero zuen.

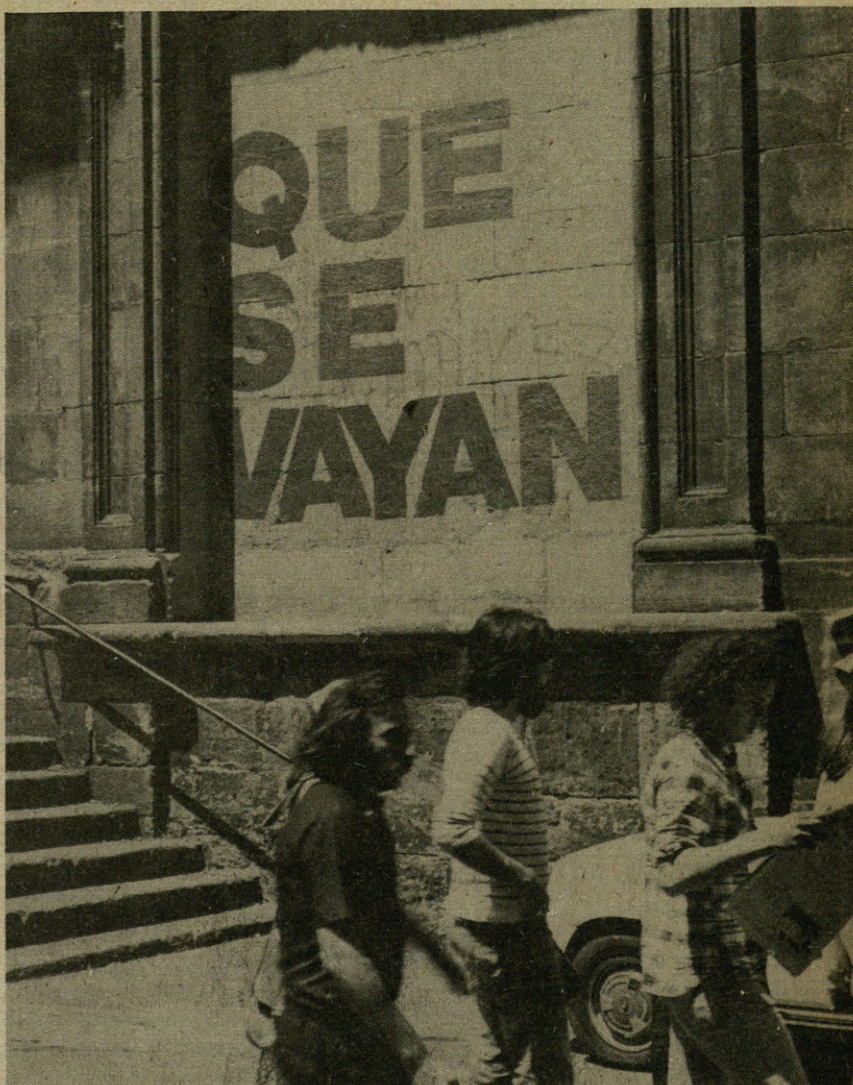
Aldi berean hauxe zehazten zitzaigun kaleetako patrullei buruz: 10.000 biztanleko bi edo hiru oinezko polizi armadak osaturiko patrulla bat. Egunez auto-patrulla bat 80.000 biztanleko edo 40.000 biztanle zati-ko; gauez berriz auto-patrulla bat 20.000 biztanleko.

Honela, 50.000 biztanleko hiri batek larogeita hamarretik gora polizi armada eta hogeiren bat "sekreta" gutxienez izango ditu. Eta gainera gauez bi auto-patrulla, legearen arabera.

Euskal Herrian zer?

Otsailaren 16ko legeak probintzi bakoitzari zegozkion komisarien zerrenda ere zehazten zuen. Hona Hego Euskadikoei dagozkienak: Araban, komisari probintziala Gasteizen. Nafarroan berdin Iruñean eta gainera herri komisaria bat Tuteran. Bizkaian, "Jefatura Superior de Policia" delakoa Bilbon, eta herri komisariak Barakaldo, Basauri, Durango, Galdakao, Getxo, Portugalete, Santurze eta Sestaon. Gipuzkoan komisaria probintziala Donostian eta herri komisariak Tolosa-Beasain, Eibar, Hernani, Irun, Arrasate, Pasaia eta Errenterian.

Komisari hauetatik batzu, hiri-buruei dagozkienak batez ere, lehenetik ere bazeuden, baina gehienak berriak dira. Lehen esan dugunez, Barne Arazotako Ministeritzaren asmoa

JOAN DAITEZELA esan da, beraien hizkuntzan ere, baina gehiago datoz.

Komisaria berriak, Euskal Herrirako batez ere.

berriak urriaren lehenean funtzionatzen hastea zen, eta , dena dela, urte honen barruan sortzea behar direnak.

Oraingoz ez da kasu guztietan bete urriaren lehenengoko epea, baina zenbait tokitan kokatuak dira iadanik polizi berriak. Hona kasu batzu.

Daudenak eta etorri direnak

Urriaren 12ko EGINek zioenez, Tuteran, legea betez, hogeita hamar polizi berri, zortzi kabo, hiru sargento eta brigada bat hasiak dira iadanik beren lanetan. Egunez kaleetan armadak oinez eta herri inguruetan furgoneta bat ibiltzen omen dira patrullatzen; gauez berriz bi furgonetatan herrian bertan eta inguruetan.

Gipuzkoan, etorriak dira Errenteria eta Pasaira. Errenterian Madalena kalean, goardiazibilen koartelean egoten dira, haiekin nahasturik, bigilantzian. Kalean ere ikusi dira iadanik egunen batetan, adibidez urriaren 23an, goizean, metrailetak eskuan, udaletxetik koartelera bidean, lau polizi armada patrullatzen bezala, garbi ez badago ere horretan bakarrik ari ote ziren ala udaletxean zergak kobratzen ari zirelako ote zen.

Pasaian ferryn daude. Zurrumurruak zabaldu dira koartel berri bat egin nahi ote duten lehen irin fabrika bat zen tokian, Errenteria eta Pasai artean, baina dato hau ez dugu ez baieztatu ez ezeztatzerik lor-

tu.

Hernanirako hautatuak daude iadanik, joan behar dutenak, beren komisario eta guzti. Kalean jakin ahal izan dugunez, alkatearekin egon bide dira pare bat aldiz. Kalean ere paisanoz ikusiak izan dira. Dirudienez, problema bat dute: non kokatu koartela. Lurrak plan partzialetan sartuak daude eta libre egon daitezkeen tokiak etxepeak dira, desegokiak koartela jartzeko, horietan bizi den jende-ari ekar liezaiokeen arriskuagatik.

Aldi berean, nahiz eta polizi armadak etorri goardiazibilak ez dutela Hernanitik aldegingo jakin da, IBERDUEROren bi subestazio eta Ereñozuko bolborategia zaindu behar dutenaren aitzakian.

Beste toki batzuetan, Beasainen eta Tolosan adibidez, toki bila ibilik direla jakin dugu, baina ez bide dute ezer lortu eta ez dirudi berriro itzuli direnik. Gainera, ez dago garbi bi tokietan ala tokietako batean bakarrik egin nahi duten; bestalde, ez Beasainek eta ez Tolosak ez dute bakoitzak 20.000 biztanlerik.

Gipuzkoari dagokionez esan behar da ez daudela hemen goian aipatu ditugun komisariak bakarrik. Esate baterako Zumarragan duela urte batzutatik honuntz komisaria bat dago sekreta talde batekin. ORBEGOZO lantegiko etxe bizitzen erdian, egun baratzak dauden toki batean, grisen koartel bat egiteko zurrumurrua ere atera zuten duela urtebete inguru. Bertako biztanleak mugitu ziren Hauzo Elkartearen bitartez esanez toki horrek berdeguneetarako behar zuela eta ez koartela jartzeko eta gainera, ez zutela hori nahi erakar zakeen arriskuagatik. Hauzia horretan geratu zen eta ez dirudi, legea ikusita gainera, berehalakoan behintzat horrelakorik egiteko asmorik dutenik.

Jendeak ez ditu inguruan nahi

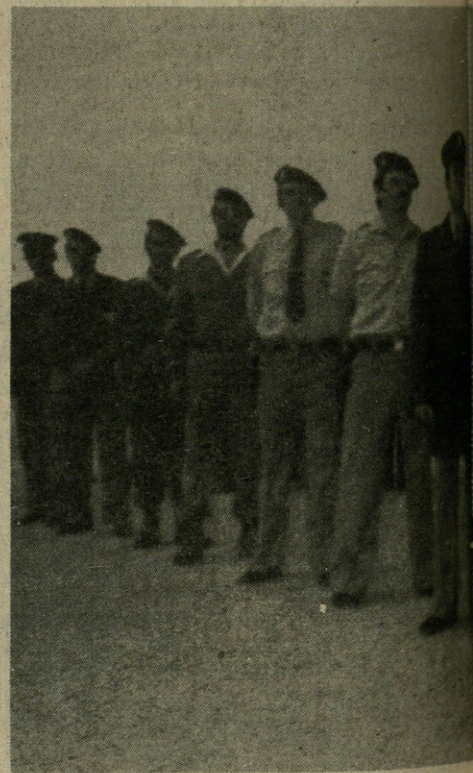
Iaz Zumarragan izan zen arazo eta mugimenduaren antzekoak orain komisaria berriak tokatu zaizkien herrietako batzuetan ikus ditzakegu.

Bizkaian adibidez, Galdakao, Portugalete eta Basaurin zenbait erantzun izan da. Galdakaon gobernadoreak toki bat eskatu zion gestora munizipalari, poliziarentzat eta honek lehen haurtzaindiegirako hitz emana zeukana utzi zien. Bertako sei alderdik—EMK, HASI, EIA, LAIA eta LKIK—salatua dute gestorearen jokabide hau.

Portugaleten zenbait alderdi politiko, sindikato eta hauzo elkarteak, hiru mila firma lortu dituen idatzi baten bidez, poliziak bertako toki

Martin Villaren Ministeritzaraku

Jantzi berri hauetarako bakarrik

milioi pezeta baino gehiago.

pezeta gastatuko dituzte.

bat hartzea salatu dute. Diotenez al-
kateak ez du Barne Arazotako Mi-
nisteritzatik inolako eskabiderik
izan, beraz, gobernu zibilaren inpo-
sizioa izan da toki horik poliziak
okupatzea. Gainera eskola bat da-
goen etxe berean jarri dira, eta etxe
bizitzen erdian, honek haurrentzat
eta inguruko biztanleentzat daka-
rren arriskuarekin. Are gehiago, toki
hori eskatua zien udalari otsailaren
21etik bizilagunen juntak, eta orduan
ukatu egin zitzaion.

Basaurin berriz koartel milita-
rrak zirenetan jarri dituzte poliziak.
Toki hori —herriaren lurraldeetatik
seitatik bat hartzen du— behin eta
berriz eskatua zuten basauritarrek
parke bat egiteko. Dirudienez, eta
herriko inori ezer esan gabe, Barne
Arazotako Ministeritzak erosi egin
ditu lurralde horik polizi armadaren
koartelarentzat.

Ongietorriak!

Gipuzkoan Erretereria izan da be-
harbada gehienbat erreakzionatu
dun herria. Lehen egunetatik zenbait
alderdiren kartelak ikus zitezkeen ka-
leetan polizien etortzea salatuz. Aste-
bete inguru zeramatenean grisez jan-
tziako txori izugarri bat azaldu
zen zintzilik eliza ondoan. “Radio
Nacional”ak esan zuenez lehergai-
lurik gordetzen ote zuen susmoa
hartu zuen poliziak eta kontu haun-
diz kendu behar izan zuen. Urriaren
12an berriz koktel bat bota zioten
patrullatzen zebilen poliziaren jeep
bati. Baina oraindik gehiago, hila-
ren 20an herri batzarre bat egin zen
enparantzan beste gauza batzuren
arteon poliziaren arazoak mintzatze-
ko. Bertan azaroaren 5ean bilkura bat
egitea erabaki zen poliziaren etorre-
ragatik protestatzeko. Baita ere ges-
tora municipalari arazo honi buruzko
bere jarrera azalerazi eta komisaria
berria eraikitze baimenik ez emate-
ko eskatzea. Ikusi egin beharko ges-
torak behingoz bere postura argitzen
duen. Gure aldetik ere ahaleginak
egin ditugu gestoraren eritzia jaki-
teko, batez ere orain arte Errente-
rian bai 1977ko maiatzean—amnis-
tiaren astea— eta baita aurtengo uz-
tailan poliziarekin izandiren arazoak
kontutan izanik, herriaren burutzat
jotzen den erakundeak zerbait esan
beharrik izango zuelakoan, baina
hauxe izan zen erantzuna: “gestorak,
gestora bezala, ez du eritzi batu bat,
alderdi desberdinetako jendea bai-
kaude; nahi baduzu bakoitzari, gesto-
rez gestore, eska diezaiokezu bere
eritzia”.

Zer zentzu du neurri honek?

“Horrenbeste poliziarekin
—goardiazibilak, sekretak eta ar-
madak—Hernanik sitiatua geratu
behar du. Gainera kontuan izan be-
har hoguei kilometro baino gehiago
ez duen radioan komisaria hauk de-
nak izango direla: Tolosa, Hernani,
Erretereria, Pasai, Irun, Donostia...
Horrekin muga guztia hartzen dute”.

Hernanin jaso dugun eritzi ho-
nek komisaria berri hauek, Gipuz-
koari dagokienez behintzat, duten
“eginkizunetako” bat azaltzen
digu: muga geroz eta hobeto kontro-
latzea.

Baina ez da hori bakarrik; bai
Gipuzkoan eta baita Bizkaian ere ko-
misaria berriak non kokatu dituzten
kontutan izanik, azken urteotan herri
mobilizaziorik haundienak izan
dituzten tokietara doazela polizi be-
rriak garbi ikusten da. Bilbo inguru
guztia alde batetik eta Donostia ingu-
ru guztia bestetik; Basauri, Sestao,
Portugalete, edo Erretereria, Arrasa-
te eta Hernanin komisariak jartzea
ez da kasualitatea. Biztanleen kopu-
rue aitzakitza jartzen badute ere
garbi dago ez dela hori arrazoi na-
gusia. Esatebaterako Beasain-Tolo-
san jarri nahiak, eta lehen esan du-
gunez herri bakoitzeko biztanleen
kopuruak horretaraino ematen ez ba-
du ere, Goiherri aldea —toki nahiko
borrokalaria zenbaitetan— kontro-
latu nahia argi eta garbi azaltzen du.
Beraz, bailara konkretu batzu eta
herri berezi batzu kontrolatzera doa
neurri hau. Eta herri bakoitzean sor-
tzen duen giroa ez da nolanahikoa.
Basaurin urriaren 13 eta 14ean poli-
ziek sortu zituzten iskanbilak gogora-
ratzea besterik ez dago, herriak jasa-
ten duen arriskuaz jabetzeko. Beste
maila batetan Erretererian hilaren
20an egindako batzarrean gerta-

Polizia armadaren azken ekintza
Erretererian, bertan geratzeko etorri
baino lehen.

tuta aipa dezakegu. Une batean jendea aztoratu egin zen elizako santu baten gainean zerbait distiratsua ikustea. Berehala konprobatu zen latoiezko pote bat besterik edo ez zela.

Honela esplikatzan digu batzarreko batek momentu hartan farregurea ere ematen zuen gertakizun hura:

Guztion burutan dago poliziaren lanetako bat batzarreak nola edo hal hala desegitea izango dela. Badakite hasieratik gogor jokatzan badute jendea gehiago asaldatuko dutela eta horregatik ez dira irtengo agian. Baina badakigu beste bide batzu ere badituztela bitartean, ezta?"

Horrela, herriz herri eta bailaraz bailara polizi berriak ekartzeak zer esanahi duen ikusiz, azkenik neurri hau Euskal Herri guztia hobeto kontrolatzeko eta zanpatzeko besterik ez dela azaltzen da. Ezkerreko militante batek esaten zigun bezala, estatu guztirako lege baten bidez

estali nahi izan dute Euskadira polizi gehiago ekartzea. Ez dago dudarik estatuko beste herrietan ere egingo dituztela komisariak, eta ondorioak guretzat bezain txarrak direla azken finean, baina neurria, Euskal Herriari begira hartu da batez ere".

Non ote dago irtenbidea?

1979ko Espainiako Estatuko presupuestoaren zifrak zerbait adierazten dute. Adibidez Defentsarako 235 mila milioi eta piko eta Barne Arazotako 144 mila milioi pezeta baino gehiago hartzen dituzten bitartean, preautonomiko guztientzat 2 mila milioi utzi dituzte, hau da, presupuestoaren ehuneko 0,11 besterik ez.

Presupostu horrekin ez dakigun arren Euskal Kontseilu Nagusari zenbat tokatuko zaion horretatik —honek zeregin haundirik izango

ez duenaren susmoa hartzen da. Polizi autonomoaren gaia airean dago, inoiz baino aireagoan azken neurri horik ikusita batez ere. Eta badaezpada, kontuan izatekoa da Del Burgoen, agintean dugun UCD alderdi horretako partaidearen, eritzia; egunkari batetan irakurri dugunez, "...se mostró contrario a la creación de policías autónomas sustitutorias de las FOP, que a su juicio serían barridas o infeccionadas por ETA". Bitartean EKNek "materia reservada" bihurtu ditu ordena publikoari buruzko eztabaidak. Guzti horren aurka ordena publikoa agirian denok, eta hemendik eztabaidatu eta soluzionatu beharrezkoa dela dirudi, ala ez? Hasteko galde bezaiote Euskal Herriari ea orain arteko polizia eta gainera gehiturik nahi ote duen.

ELIXABETE GARMENDIA

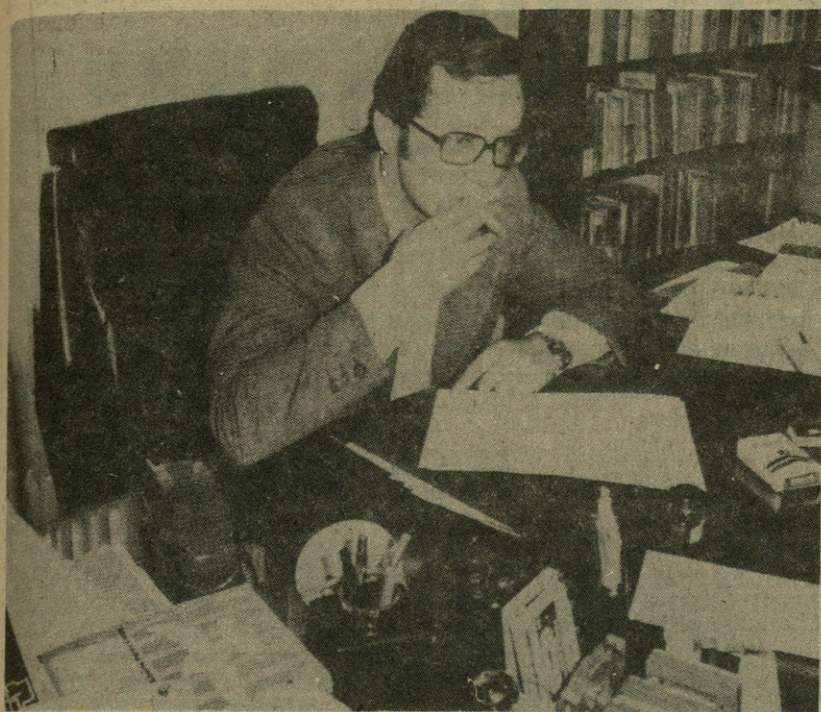
PILAR IPARRAGIRRE

Euskal Herriari polizia gehiago nahi duen galdetuko balitzaio...

BENEGAS: "QUE SE VAYAN" EN AURKA

Komisaldegi berriei buruzko lan hau osatzeko garrantzizko eritzia iruditzen zitzaigun EKNren Barne Arazoetako Kontseilaritzarena. Txiki Benegas alde batera eta bestera zebilela erantzun ziguten hemen. Eta beste inork ez zezaiekela gure galderari erantzun. Egun hauetan Euskal Herrian zehar ibilia dugu Txiki Benegas, baina ez dugu lortu ahal izan berarekin egoetea. Ez zirudien gaia asko interesatzen zitzaionik... Bestalde, eta lagunen artean gure kezka azaldu genuenez gero, "Euskadi Press"eko kideek adierazi ziguten berak gordeta zutela, Txiki Benegasi gai honi buruz eginiko elkarrizketa. Hona hemen, bada "Euskadi Press"eko kideei Barne Arazoetako Kontseilari eta PSOEko diputadua den Txiki Benegasek emaniko erantzunak

Txiki Benegas: ez dago komisaria berrien aurka.

EUSKADI PRESS: Zer nolako eritzia duzu hartu berria den Polizi Komisaldegiei buruzko neurriez?

TXIKI BENEGAS: Hasteko, ni ez nago ez alde ez aurka. Hilabete guzti hauetan Barne Arazoetako Kontseilariatzatik adierazi dudana bezala, polizi autonomo baten alde nago. Euskadiko herriak poliziekiko dituen arazoak honek konpon bait litzake. Eta nere asmo eta planteiamentuak hauk direnez, egungo irtenbide hau egokia den ala ez kontsideratzea ez naiz sartzen. Alderantziz, polizi autonomoen gaia negoziatzaren hasi behar garela pentsatzen dut, behin behingoz. Euskadik dituen ordena publiko eta barne arazoei, soluzio espezifiko batzu eskainiz. Zentzu horretan esan dezakedana zera litzateke: Barne Ministeritzak urrian negoziatuko duelaren promesa egina duela, EKN eta Diputazioekin batera. Gaia Diputazio eta EKN-ek beraien polizi indar bat sortzeko ahalmena emango dien dekretu bat izango da. Hori negoziatzeko dago, eta nere eritziz hori da ordena publikoaren arazo batzuri soluzioa emango dien bide bakarra.

E.P: Komisaldegi hauek ekarri ahal diezaizke soluziorik Euskadiko arazoei?

T.B: Ezer gutxi lagun dezaketela-koan nago. Neurri hau Espainia guztirako, Espainiako herri guztietarako, hartua dago. Gobernutik ez da ikus-

ten Euskadik duen espezifikitatea. Horregatik pentsatzen dut ordena publikoaren gaian neurri orokorrekin ez dutela balio, arazoak planteiamentuan ere oso desberdinak baitira. Berrir esango dut, hemengo polizi bateruntz joan behar da, polizi autonomo bateruntz, herrian presentzi bat izango duena eta estatuko indarrak beharrezkoak ez izatea ekarriko duena. Ikusi egin behar polizi bat eta bestea nola elkar moldatzen diren.

E.P: Poliziak guardiazibilak baino kondizio hobetoak planteia al litzake komisaldegietan?

T.B: Ez da soluzioa. Ez dakit hobeia hala txarragoa den. Dakidana zera da: hori ez dela nik planteitzen dudana soluzioa.

E.P: Euskal Herriko sektore handi batek "Que se vayan" konsigna oihukatzen duenean, horrelako berrestrukturaketa batek frustazio handiagoa ez al du sortuko?

T.B: Gerta daiteke. Baina hasieratik esan behar dut konsigna horren alde ez nagoela, zentzu txarreko eta mespretxugarria iruditzen zaidala: gainera estatuko klase zapalduenetatik datozen pertsonetik izanik, eta nerretzat soluzioa "Que se vayan"ek ez duela ematen, polizi autonomo bat sortzeak baizik. Euskal polizi autonomoa ordena publikoaren bete-beharraz arduratuko balitz, beste po-

liziak betebeharrak utzi egin beharko litzuke. Efektibo gutxiago izan beharko litzuketela Euskadin esan nahiko luke. Planteiatzen didazun alternatibari nik nerearekin erantzuten diot. Euskal poliziaren gaia sakonki tratatu behar dela pentsatzen dut, herri eta polizien artean dauden enfrontamentuak gaindituko dituen ordena publiko bat sortuz. Polizi batek ez badu herriaren babesa, zaila da bere gain autoritatea izatea. Arazo hau ez da estatuko beste tokietan ematen. Berrir esango dut, hemengo soluzioak espezifikoak izan behar direla, hau da gobernuari ikusez nahi dioguna. Urrian negoziatzeko promesa bat dago. Hau ez da epe motzean betetzeko planteiamentua, nahiz eta erraztasunak lortu Euskadin polizi autonomoa sortzeko dekretoren bidez. Euskal ordena publikoaren oinarriak martxan jartzeko denbora beharko da.

E.P: Euskal polizi autonomo batek mintzatzen zara. Nolako atribuzioak izango litzuke?

T.B: Hori negoziaketa arazoa da. Baina garbi geratu dadila gauza bat: guk ez ditugula polizi autonomo bat sortzeko eginahalak egingo, gero honen eginkizun bakarra etxe publikorako kompetentzia duen polizi autonomo bat nahi dugu. Bestela ez dugu egingo ordena publiko bat, Diputazio eta EKNren dependenzian egongo den indarra sortzeko behar den esfortzu ekonomikoa. Baina, noski, hori ere negoziaketa arazo bat da. Orain eta gero, autonomi estatutoan negoziatuko beharko dena. Konstituzioa hortaz oso anbiguo da. Ez du aterik hersten, baina oso anbiguo da. Komunitate autonomoek beren polizi propioa Autonomi Estatuto edo Lege Organiko baten arabera izango dutela adierazten baitu. Lege Organikoa ezagutzen ez dugunez gero, kompetentziak eztabaidatzen ari dira. Noski, kompetentzi horik ez badira benetakoak, bere eritziz euskal polizi autonomo bat sortzeko behar den esfortzua ez genuke egin behar; etxe publikoak zaindu eta inongo funtzio espezifikorik ez izateko sortuko bagenu, ez liguke inongo arazorik konponduko.

GAZTERIA KONSTITUZIOTIK KANPO

Konstituzioa aurrerakada bat da, eskubide iturri bakartzat indarra erabiltzen duten Estatuak baitira bakarrik Konstituziorik gabe desarrolatzen direnak, hots, Estatu faxistak. Baina Estatuak klase sozial baten zerbitzurako tresna da, eta era horretan Konstituzioa ez da neutroa. Eta Konstituzio hau UCDrena da, "consenso" delakoaren eta beldurraren konstituzioa da. Konstituzio honen zer-gatia bistan da. Espainol Estatuan frankismoaren heriotzeari bi alternatiba agertu zitzaizkion: erre-forma eta etendura demokratikoa. Lehenengoa bigarrenaren gainetik geratu da, hauteskundeetan eta abar sortutako indarren erlazioz bat eta zenbait Alderdiaren saldukeriak direla medio. Demokraziarako prozesoa ez da langileriaren eskutan egon, oligarkiaren eta bere Alderdien zuzendaritzaren azpian baizik. Eta hor dago Konstituzio honen izaeraren izateko arrazoia.

Pentsa zitekeen bezala erreibindikapen herrikoi gehienek atek itxiak aurkitu dituzte Konstituzio honetan. Gazteria aski marjinatua geratu da. PSOEk, berak, bere gazte erakundeak prestatu eta horrenbeste aire-atutako "Carta Constitucional" delakoa zaborrartean utzi du.

Puntuaz puntu aztertuz gero badugu zenbait konkista. Gazteok, konkretuki, esan genezake hemezortzi urtez gero larriak gaita eta berrogei urteko gizonak bezainbat eskubide dugula. Horixe da agian, gazteok konstituzio honetan irabazi dugun tanto bakarra. Gure egoera gaineratzean nahiko lehengo moduan gertatzen da.

Galdu ditugunak

Bada ordea, zeharo arbuia garrit den punturik ere. Konstituzio honen "De las libertades públicas" deritzan atalean, langileen soldatari buruz ari denean, sexu arrazoi-engarriko diskriminapenak debekatuak geratzen direla dio. Baina adinarekiko arrazoiengarriko diskriminapenik egitea ezinezkoa direla ez du esaten, beraz, egin daitekeela ulertu behar derriorrean. "Lan berdina, soldata berdina" eslogana leku ederrean geratzen zaigu, eta kontu izan beste zenbait konstituzio demokratiko-burgesek aipaturiko erreibindikapena konstituzionalizatzen dutela (esaterako, Italiako konstituzioan 37. Artikulua).

Familiari buruz ari denean plangintza familiarrari lekuri ez dio ematen (Ikus 34. Artikulua).

Erlitio araoaz Estatu inolako erlijiotatik liburu uzten du. Baina une berean botere publikoek espainol gizartearen sinesmen erlijiosoak kontutan hartu beharko dituztela dio, eta ondorio gisa elkarri dagozki-en harremanak ezarriko direla. Honen esanahia argi dago: Espainol Estatuan gehiengo batek katolikoa bataioa hartzen duenez gero, gizarte honetako gehiengo bat katoli-

Konstituzioa honetan, gazteriarik ez.

kotzat jotzen da. Beriko leloa: konfesionala ez, baina bai (Ikus 16. Artikulua).

Irakaskintzaren arloan 28. Artikuluak irakaskintza pribatua, dirudunena "zientifiko" eta "intelektualena", konstituzionalizatzen du irakaskintza publikoa garrantzitu ordez. Era berean, fondo publiko-arekin Administrazioak mantentutako ikastetxeetako jentioan irakasle eta gurasoek parte hartuko dutela dio, eta "hala erabakitzen denean ikasleek ere bai" non geratzen da irakasle, guraso, ikasle eta zentroetako langileen esku egon behar den jentio demokratikoa? Bestealde "Lurralde Autonomoek" beren irakaskintza planifikatzeko behar duten eskubidea ez da konstituzionalizatzen. Hau nazionalitate eta erreji-oen autonomiaren aurka doala garbi

dago.

Soldaduen askatasun politikorik ez

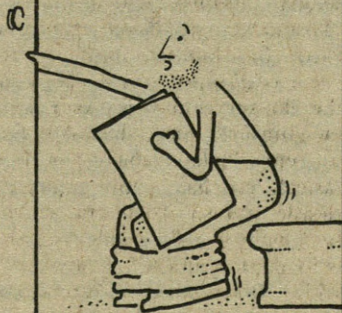
Azkenik armadaren eta horrenbeste gazte eta familia kezkatzen duen zerbaitzu militarren arazoa geratzen zaigu. Armadari Espainia Handiaren Batasun sakratua hartzat defendatzeko eskubidea ematen dio Konstituzio honek, hots, benetako Nazioen erreibindikapenak harma indarrez, UCD, PSOE, AP, eta PCE ren legalitate demokratikoaren pean itotzeko atea irikitzen du. Bestalde soldaduen askatasun politikoa ez ditu konstituzionalizatzen, beraz horren debekua bai. Era berean soldaduen lanpostuak ere ez ditu garrantzitzen. Eta hau ez dira neurritz kanpoko eskakizunak: Italiar Konstituzioak 52. Artikuluan ezarriak, baizik.

Honaino gazteriaz eta konstituzioaz laburki esan genezakeen guztia. Dударik gabe gazteok konstituzio honen aurkako borroka Autodeterminazioaren aldeko ekinaldietatik eta Monarkiaren eta merkatu ekonomia-aren aurkako egiteetatik at ezin genezake planteiatu. Hau botatzea Herri osoaren lana da, eta guk Herri osoaren borroka gure puntuak eraman behar ditugu.

Gazteontzat horrenbeste lanik eza ekarri zuen Moncloako Paktoak egin zituztenen Konstituzio honi EZ borobil bat esan behar diogu. Abstenitzea borroka bere gogortasun guztiaz ez planteiatzea izango litzateke, eta gainera gure geroa (Autonomia, eta abar) neurtzen duen Konstituzioa, nahiz eta espainola izan, guretzat garrantzi handikoa da.

Konstituzio honi EZ esatea Autodeterminazioari BAI esatea da, lanik ezari EZ esatea, soldaduen askatasun politikoei BAI esatea, Euskadira egin eta Euskadirena den irakaskuntzari BAI esatea da.

TRIKUHARRIETA

W/C

Iarrarte

oinharritzko euskaraz eguzki eta haize energia

Gaur asko eztabaidatzen da energiari buruz. Nuklear energiaren arloan esate baterako batzuk alde eta gehienok kontra gaude.

Energia mota honen aldekoek, beren arrazoiak aipatzen dituzte, eta nere ustez aipatuena hauxe da. Diotenez, lau energia mota hauk dira nagusiak: hidroelektra, termoenergia, hidrokarburoek sortutako energia eta nuklear energia. Gero (jende honek dioenez behintzat) beste bi energia mota dago: eguzki energia eta haizenergia. Baina jende honen ustez bi energia mota hauek ez dute etorkizun segururik, entseiu mailan aurkitzen baitira.

Idazlantxo honetan, azken bi energia mota hauen eredu batzuk aurkeztuko ditugu, beren benetako gaurko egoera jakinerazteko asmoz. Ikusiko dugunez, egia da entseiu mailan lan ugari dagoela. Baina ez hori bakarrik, gaur geroz eta gehiago erabiltzen dira bi energia mota hauk gizartearen energia beharrak asetzeko.

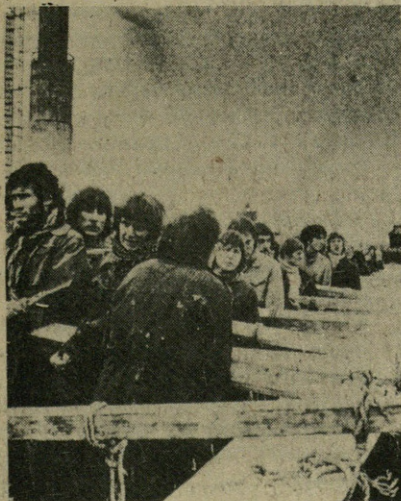
Eguzki energia

Electrotechniek boletinak dioenez, Holanda, 2000. urtean, energia beharren ehuneko 1,5 eguzkiaren bidez lortuko da.

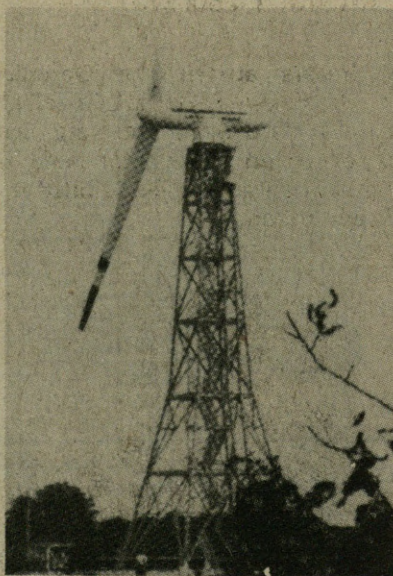
Iparameriketako Energia sailak dioenez, 1985. urtean energia beharren ehuneko 1 eguzki energiaren bidez lortuko da (Iparamerikan noski) eta 2000. ean ehuneko 7.

Aurten 1000 liberako subentzioa emango dio frantzes gobernuak, eguzki urberogailu bat ipiniko duen bakoitzari.

Alemanian 1977. urtean berogintzarako eguzki energia erabiltzen duten 5000 instalapen saldu da. Datoren urterako 10000 saltzea espero

Ikasleak hego bat garraiatzen.

Ohion (EEBB) elektra haizerrota bat. 100 kwkoa da.

dute.

Udazken honetan, Vaxjoan (Sueciako herri batetan) 50 etxebizitzarako ura berotzeko eta berogintzarako eguzki energia erabiltzen duen instalapen bat muntatu da.

"Boeing" enpresa, eguzki energia hartuko duen satelite handi bat prestatzen ari da. Satelite honek luzera eta zabalera 30 eta 6 kmkoa izango dira urrenez urren. Satelite honen bidez lortutako kwak prezio normalean salduko dira.

Espanian, eguzki energia hartzeko eguzki panelak fabrikatzen dituzten 10 bat enpresa badaude gutxienez. Panel hauk ura berotzeko eta berogintzarako erabiltzen dira.

Haizenergia

Orain gutxi dela, Frantzian, Industri eta Ikerpen Ministeritzaren babesean "Eole" sariketa ospatu da. Sariketa honen helburua haizener-

Prototipoa. 40 kwko potentzia du.

giaren erabilpenari bultzada bat ematea izan da. 368 proiektuk parte hartu du eta hauen artean 10 sari banatu dira. Proiektu hauen artean eta eredu bezala, 8. saria irabazi zuena aipatuko dugu bere prototipo bat martxan baitago.

Baina gure ustez, haizenergia erabiltzen duten elektra haizerroten artean, Tvind hirian egindakoa da aipagarriena. Dinamarkako hiri honetan sei ikastetxeetako elektra energia sortzeko haizerrota bat eraiki dute.

Sei ikastetxe hauetako elektra beharra 1 Mwkoa da. Beraz, haize gogorren garaitan, soberan lortzen dute elektra energia eta hango entrepresi sal diezaiekete. Honen kostua 29 000.000 pezetakoa izan da.

Dinamarkan, hemen bezala, nuklear nazional plan bat dago. Ikasle eta irakasle hauek plan horren kontra bururatzeko modu polita aurkitu dute. Euskal Herrian ez dago halako zerbait egiteko posibilitaterik.

Amaitzeko konpara ditzagun Lemoizko zentralaren eta haizerrota honen kostuak eta potentziak. Lemoizko zentralaren potentzia 1970 Mwkoa izango da. Bere lehenengo presupuestoa 40.000 milioi-koa zen. 1977gn urtean 66.000 milioi gastatu da presupuestoa baino gehiago). Diru guzti honekin Tvindeko bezalako 2.200 inguru haizerrota egin zitezkeen eta guzti hauen potentzia 4.400 kwetatik gora izango litzateke bakoitzak 2 kw-tako potentzia duela kontutan harturik. Lemoizko zentralaren potentzia baino bi bider handiagoa. Behar bada haizerrotak itxusiagoak dira baina bai merkeagoak eta seguruagoak.

ANTONIO DEL CAMPO

XIII EUSKAL LIBURU ETA DISKA AZOKA

(DURANGON, AZAROAK 1,4 eta 5)

1965ez geroztik udazkeneko bezala aurten ere Gerediaga elkarteak antolatutako Euskal liburu eta diskaren XIII azoka zelebratu da Durangon. Euskal gaiez espezializaturiko editore eta distribuidoreen feria honek ospe handia lortu izan du urteetan zehar eta Euskal Herrian kultur alorrean saiatzen den aunitz jende biltzen da egun horietan Durangoko Azoka Enparantzan.

Aurtengo Azokak (Gerediagako zuzendaritza berriztatuta egin den arren) linea kontinuitate bat jarraitzen du, hau da, ez da aurreko urteetako politika organizatiboarekiko aldaketa nabarmenik igartzen.

Azaroak 1 —Komunikabideak

Azaroaren batean (eguerdikotik 12etan) Udaletxean Juan San Martinek emango du sarrera hitzaldia "Euskal Liburu eta Diska Azokaren garrantzia" gaiari buruz. Ondoren Andima Iñigabeitia saria banatuko da Udaletxean bertan.

Arratsaldeko 5etan mahai inguru bat izango da Euskadiko komunikabideei buruz. Hau ere Udaletxean. Hizlariak RTVE, EGIN, DEIA, ZERUKO ARGIA, HORDAGO eta RADIO POPULAR DE SAN SEBASTIANeko ordezkariak izango dira. Azalduko diren puntuak hauek izango dira: Komunikabideen helburuak epe jakin batzuetan Euskal Herriari begira; ematen ari diren pausoak. Politika maila batetan zer aldaketa behar litzatekeen, helburu horiek posible bihurtzeko komunikabideen koordinaketa bat beharrezkoa al den.

Azaroak 4 eta 5

Azaroaren 4an eta arratsaldeko 5etan Udaletxean, Udako Euskal Unibertsitateko bilera, 6t erdian Udaletxean bertan SIADECOK Lankide Aurrezkiaren laguntzaz prestatutako "Euskaren normalizapena plangintzagai baten oinarriak" lana

aurkeztuko.

Biharamonean, goizeko 10etartean Euskal Idazle Elkartean bilera eta ilunabarreko 7etan sari banaketa. Biki Udaletxean noski.

Eta hau da programa guztia, ez baita aurten besterik izango. Liburu merkatuari eta euskal kulturari higitzen diren goi-esferetara eman nahi baitzaie aukera eta garrantzia.

Jaialdi debekatu bat

Bilbo aldetik mugitzen den Pott literatur taldekoek, zenbait antzerkigilek, kantari rockero eta talde marginal batzuek jaialdi bat zuten prestatua Azaroaren baterako (Do-

musantu egunerako), Durangoko Andra Mari elizpean egun guztian zehar aritzeko. Euskal kulturaren sektore baten agerpen gisa kontsideraturik, Gerediagakoei Azokaren programan sartzeko baimena eskatu zioten. Harriturik entzun ahal izan zituzten Gerediagaren ezetza, eta lekuz eta egunez aldatzeko eskaria. Ondorioz, jaialdi hori desantolatuta egin behar izan da.

Arestian, "debekatu" hitza ipini dut eta izan ere debekazio bat da, betiko zentsuraren mekanismo eta presupuestoetatik sortu ez bada ere. Hau da, debekazioa ez da sortu frankismoaren argumentu sozio politikoetatik. Aitzitik, liburutegietan eta Euskal kulturak egun horietan Durangon duten markoaren konzepzioa izan da eragotzailea. Azken batean, konzepzio hau ere erabat sozio politikoa da eta zentsura erabili behar du irauteko. Azter dezagun astiroago.

Azoka, udaletxea eta Euskadi ofiziala

Bada euskal alorrean erdal munduarekiko enbidia latente bat, kultura ahul batek dominantearekiko duena alegia. Enbidia honen ondorioz euskal kultura ofizial bat (Euskadi ofizial bat) montatu nahi da, erdal-dunaren irudikoa, erdal-duna bezain zapaltzailea alegia.

Euskadi ofizial honek beharrezkoa du azoka bat, merkatu bat, non aberatsenak aberasten baitira. Baina dinamismorik gabe, eskapate baten gisara montatua, liburu horien ondoren den hutsaren irudia.

Euskadi ofizial hau euskarazko metodoa besapean eternalki daramana da, Euskadi ofizial hau Lankide Aurrezkiaren eta Retanaren liburu despilfarroak dira, baita ere Euskal Idazleen Elkartea edo eta Hordagoko klasikoena. Euskal Ofizial hau bata eta bestea beharrezkoa delakoaren filosofia soziala da, Euskadi Ofiziala Durangon azoka egunetan Udaletxean biltzen dena da. Udaletxean, hain zuzen herri xehea joan ez dadin.

Izan ere Gerediagaren jokabidea betidanik izan da goi-esferetako, eta aurtengo antolaketa kontinuitate linea honen iraupen soilak da. Zeren eta gauzak ez dira inoiz neutralak, eta Azoka honek Euskadiren irudi ofizial dominatzaile bat propiziatzen du eta baztertzen entsaio herrikoi eta marjinalak oro Euskadi Ofiziala ere debekatzen hasi da bere eskapatearen desentomatzeko duena, kultura zapaltzaile guztiek debekatzen duten bezala.

JOSEBA SARRIONANDIA

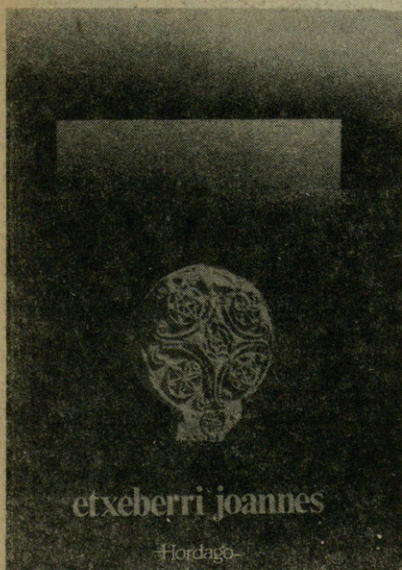
euskal klasikoak(II)

Euskal Klasikoak ezagutze-ko, komeni da bakoitzaren ko-mentario labur bat egitea. Izan ere, HORDAGO editorialaren fruituak dastatzeko, idazle ba-koitzaren berri apal bat ematea iruditu zaigu onena.

MANUAL DEVOTIONEZCOA, edo ezperen oren oro escuetan erra-billtzeo liburutchoa. Ioannes Etche-berri, Bordelen, 1669. Edizio hau ar-gitaratu du Hordagok, 1627-koa har-tu gabe.

Ioannes Etcheberriren berri-haundirik ez dugu. Ez dakigu non-jaio zen, zer egin zuen: Teologoa ze-la, esaten da, eta Doctor izena ema-ten zaio liburuaren sarreran ipin-tzen diren latinezko bertsotan. Bai-mena emateko, P. de Axular-ek esa-minatu du liburua, bertan agertzen denez. Beraz, beronen garaikoa da, eta agian, edade berdintsukoa, are-ago ikasketa berdintsuak egindakoa, bi-biak baitira teologoak.

Liburu hau, ordea, bertsotan-egina dago. Berak "Escarazco ver-sutan" ipintzen du. Eta arrazoia ere berak ipintzen du: "Ikhuissiric nola bainaiz aiaiatçen escalduna Gure natioa dela copla maite due-na". Hartaracotz iaquiara diat versus eçarri. Lasterrago ikhas eta maizago aipha garri".

Adibide honetan bertan ikus-ten denez, bertso bakoitzak 15 pun-tu ditu, eta beti bi bertso elkarrekin lotzen dira.

Bi partetan berezia dago: le-nengoan, kristauak zer jakin behar duen erakusten da, eta bigarrenean zer egin behar duen. Batez ere bi-garren parte honetan otoitzak ipin-tzen ditu, aurretik otoitzaz zenbait bertso ipini-az gero.

Liburu honetan euskara aberats eta zehatz bat agertzen da. Ez da, beraz, bertsoak jartzun saiatu baka-rrik: dotrina bat ematen ere saiatu da, eta honetarako erabiltzen du be-re euskara. Biak ondo lotzen ditu: betsoaren balioa eta bestetik dotri-naren zehaztasuna. Halere, ber-tsoak ez dira deskripzio huts bat: bere aldetik otoitz bezala pentsa-tuta daude, eta hartara idazten ditu.

Liburu honek beste zenbait gauza jakingarri ere ematen ditu: Ga-rai hartako euskaldunen ohiturak agertzen dira, adibidez: balea harra-patzea, guardia egitekoan-guerleta-co usantça duc guardia aldatçea-, erromerietan, e.a. "Gure Aita" bi itzulpen desberdinetan ematen du.

Guzti honen adibide bezala, ho-na hemen, "Jainkoaren hamar manda-menduak", gaurko idazkeran ipinita, longoiko bat onets ezak eta adora de-botki.

Eta haren izenaz ez zirik egin bano-ki.

Gehiago begirazak igandea sailduki, nihor hil eztezakela, ez bihotzez gaitzetsi,

ezen bengatzen lainkoa ni behar nauk sinetsi.

Paillardiza igunari egioket ihesa,

gutzitz ere ez desira lagunaren esposa.

Berzeren ona hain guti beharko duk iduki,

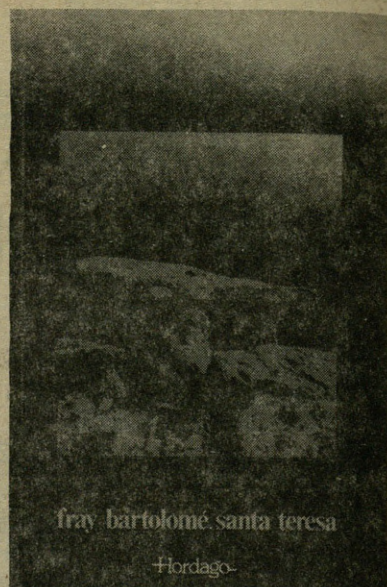
Bañan guztiz hauzokoaren ontasuna ez uki.

Finëan mihia-ri emok guardia ezten gezurti.

Eta aizen falseria irauztera beldurti". 201-202 or.

EUSCAL-ERRIJETACO OL-GUEETA TA DANTZEEN NEU-RRIZCO GATZ OZPINDUBA, Fray Bartolome Santa Teresa, Irui-ñean, 1816

Fray Bartolome Markina-Etche-berrian jaio zen. Sermolari sonatua izan zen: Gipuzkoa, Bizkaia eta Na-farroa zehar ibilia zen. Frantzesen ga-raiean, pertsegitua ere bai. Berak, ireki zuen berriro Markinako Kar-meliten etxea. Beste zenbait libu-ru ere idatzi zuen, euskaraz eta kas-tellanoz, bietara.

Liburu hau bere garaiko libu-rua da, gaiari dagokionez. Euskal he-rrietako jolasen kontra altxatzen du ahotsa. "Dantzak berez ez dira txarrak, baina dantzatzen den era ikusita" da bere tesisa. Beste zenbai-tek ere beste horrenbeste esaten du garai hartan.

Bere euskara erabat Markina aldekoa da, oparoa eta bete-za, na-hiz erdal hitzak erraztasun haundi-enarekin sartu eta erabili. Dudarik ga-be, indar haundiko hizlaria izan zen, eta hori bera ikusten da bere idatzi-etan.

Eman dezagun Fray Bartolomen euskararen zati bat.

"Nekazaieen sarauba da Bigiria. Ta handikien Bigiria da Sarauba. Ize-nak mudeetan dira. Olgeetia, ta desonestidadia bieetan dabil airian. Ezdago Jaungoikuaren urrian Do-nik, ez Donairik, ez bada egite onak, edo txarrak. Baserriko mutilak, eta neskaak etxe baten sartuta, gabaz olgeetan loietan ibiltia pekatu bada; andi etxeetako Jaunak, edo Seino-rak, Zaldunak, eta Damak gabian alka-rrengana batuta, dantza, ta olgeetan nasaieetan naaste ibiltia here, peka-tu da. Itanduko baleustee: "Cein dirian txaarrago, Bigiria, ala Sarauba? Esango neuke: Bigiria zatarrago, ta itxusiago; Bainen sarauba txaarra-go, ta gantsuago, edo maleziotsu-bago, Bigiriaan kolpe baten emoten jacue begiai, ta belaaia-ri kastidadia-ren kontrako lotsa-ri andiagua: Bama sarauban emoten jacue aragiari, eta luxuriari su goriagoa. Bieetan: bai bigiriaan, ta bai sarauban dauka lu-xuriak mai presta janari ugariagaz. Baina sarauban obeto gisauba, ta gozuagua". (or. 116-117).

PELLO ZABALETA

HERRIARI HITZA ITZULI

Heldu den azaroaren hogeian, hasiko bide da irrati ondarte ber estrukturatzea. Internazional mailako akordioen arabera, Estatu Españolari erdiko frekuentzietako hogeita bederatzi onda dagozkie. Horietatik bat besterik C. O.P.E.-ri dagokiola.

Denak estatuaren manutik

Euskal Herrian, Loiola, Segura eta Frekuentzia Modulaturako beste kanpo, Onda Erdikoan Bilbo eta Donostiako Herri Irratiak ditugu; COPEren eskuetan, zera da, Konferentzia Episkopalarren eskuetan. Konferentzia Episkopalak onartu egin ditu, euskal apezpikuek protestatu arren, Estatuaren kondizioak; orain arteko Herri Irrati konfederatuak Elkarte Anonimu Bat bihurtzea, eta Estatu mailako programa frango emititu beharra.

Egia esan horrelako neurriak ez dira lehenbizi suertatzen. Gerrate ondoren egindako legediak klarki markatzen baitzuen berriemaile guztien moldea. Lehenetariko jarrerak Alemania nazian horietatik izan ziren ere, lurralde autonomoen irrati autonomia eguerdian amaitzen zelako, une hartatik aurrean programazio estatutalak zirauela Alemania guztirako. Oraintxe Frantzes Estatuan eraketa zentralista bera gertatzen da.

Ez da harritzekoa noski, hazkunde desgarroilistaren modeloa horretan datza eta kapitalak, lehengaiak, lan indarra, ura, energia, bizitokiak... eta informazioa zona eta zentro zenbaitetan bilduaz (Bilbo, Hibaí Ezkerraldea) besteak Nafarroako Erribera, kasu batez langabetuaz, ura jendea, energia, informazioa hustuaz doazela.

Desoreka egoera desekilibratu hau, Euskal Herrian maila tipiago batetan izanik, Madrilen edo ta Parisen klarki eta izugarria agertzen

zaigu. "Españako lur eta gizonen batasuna", "indar produktiboen desgarroila" eta progresoaren jainko-izun guztiek, batasunaruntz bultzatzen gaituzte, batasuna behar dute, ekonomikoa, politikoa, informaziozkoa. Honela egunkari eta kazeta lokalak, bertokoak, egiten hasiak garelarik, informaziorako bide eta tresneria desgarroilatuen, audiobisualena: zinema, telebista, irrati, Estatuaren menpean dugu, edo eta monopolio haundi baten eskuetan (Fontán, Serrano, Súñer), non eta kompetentzia ezina baita.

Nolabait, eta beltzuri egin baino lehenago, hurbil ditugun beste herrien esperientziak, gertakari argigarriak irudituz zaizkit eta zein den gure arazoari hurbilagoa ez badakit ere aipagarriak genituzke.

Radio-Entonnoir: ez fida estatuari

1.973.eko martxoan gaude, es-tudiante greba batetan. Zientzia fakultatean, bi hider 75 watiotako zabalgailu batez, bafflez eta bi mikrofonoen bidez, irakasle batek eta zenbait estudiantek, Halles-aux-vins, Parisko VII barrutian, irrati bat jartzen dute martxan. Zortzi orduz, Radio-Entonnoir delakoak, zabalduko du lau haizetara bizimodu baten berri: gazteen problemak, libertario arazoak, grebak...

Irratsaioa amaitzen da halere, solas egiteko aukera hor dago inork ez du hitzik egiten ordea, tresneriaren jabeak aspertzen dira eta ber hartuz doaz Uher magnetofonoa, bi mikrofonoak... Urte aintzez hezurmanitutako norberakeriak eta edukazio-moldeak, gaingidaitzak, nonbait. Honela amaitzen da uni-bertsitari hauen pasadizoa.

Quebec

1.970. eko urrian, F.L.Q.-delakoak (Front du Liberation du Quebec), Pierre Laporte ministrua preso atxikitzen du. Quebec, frakonfono hiriak, berrehun urteko zapalkuntzaz protesta egin du manera honetan. Pierre Laporte hiltzeko mehatxuz matxinarietara eskuratu

dute agiri baten zabaltzea. Hartan konpainia haundiak, jabego pribatuak, politika gizonak begibistan ditugu, klarki. Lehenbizikoz Canadako prentsa eta irrati/telebistaren hegemonia arriskuz, galtzer, dago. Lehenbizikoz ere F.L. Q. oho-regarri eta digne agertzen zaigula. Hizkera bera ere aldatua, noski. Inongo lausorik gabe, francofonoen bizikera eta eskabidea guztiz ezaguna egiten da.

Argeliako ahotsa

1.945 baino lehen irratigailu kasi guztiak, ehuneko 95 bat, europeoen eskuetan daude. Argelian. Frantz Fanonek idazten zuenez, irratigailu baten eskuratzeta eta martxan jartzea ingurune koloniala onartzea da, eta "duda izan gabe, hartzaileari harmak ematea". Horregatik etsaiaren berriei Argelinoek kontrajarriko dizkiete bere herriak: 1956. eko akabantzan, "Argelia gudulariaren ahotsa" hasten da. Hogeit egun buruan irratigailuen stock guztiak bahitzen dituzte poliziek. Irratigailuen banakuntza eta merkatze ilegala agertzen da. Pilak ere kentzen dituzte merkatutik. Frantzes zerbitzuek "onden gerran" hasten dira. Apurka apurka "Argelia gudulariaren ahotsa" entzungaitza suertatzen da. F.L.N. ak gomendatzen dio populazioari, bizpahiru orduz entzutea egunero, nahiz eta gutti entzun. Irratsaio berean beste emitigailu batek hasten du bere mezua lau haizetara hedatzen.

Entzuleak parte hartzen du gerra honetan. Entzutean erresistentzi ekintza egiten du. Goizalde bakoitzean, arratsero, jendeak hitz egiten du entzundakoaz. "Argelia gudalaria"ren hitza, argelianto bakoitzaren ahotsa bihurtzen da honela.

Nola eta nora bidean

Gure artean, beste maila batean zerbaitsa saiatu da, legalitatean programazioa demokratizatu nahi-ean Herri Irratietan ilegalki, Sollube, Txoritokieta, Orduña, Olarizuko emitigailuak lehertuz behin eta berriro edo hauts-saioka behintzat. Ilegalki ere, eta segidarik gabe oraino, ETak egindako irratsaioak Bilbon eta Donostian.

Haizeak beste nonbaitetik jotzen du, ordea. Hor dago esate baterako hilabete honen hogeita baterako "Euskadiko Ezkerra"k egindako manifestapen-deia, Herri Irratien defentsan, eta CGVrako frekuentzia eskusiboak eskatuz. Egia da ere duela lau hilabete, Jose Antonio Maturanak hitz egin zuela, hauxe esanez: emitigailu errejionala sortzea, Informazio Eskola sortzea eta euskara eta euskal kulturaren programazioa telebistan, eginkizun nagusiak zirela. Asmo onak, zer esanik ez! baina orduarte bezala ezerezean gabiltza, eta oraintxe Herri Irratietan genuen apurra galtzeko arriskuz gainera.

J. IPURU

Araka(tu): Examinar(—ado)
Arestian: Recientemente
Arreta: Esmero
Asper(tu): Aburrir(—ido)
Aztora(tu): Desconcertar(—ado)
Babes: Resguardo
Bahi(tu): Secuestrar(—ado)
Bihozbera: Compasivo
Birtor(tu): Reproducirse(—ido)
Dasta(tu): Catar(—ado)
Domusantu: Todos los santos
Eser(i): Sentarse(—ado)
Esker: Favor
Etengabe: Sin interrupción
Euts(i): Sostener(—ido)
Ezbehar: Accidente
Gainera(tu): Añadir(—ido)
Gazitasun: Acreditud
Goibel: Nublado
Handizki: Magnate
Hauspo: Fuelle
Hildo: Surco
Itsasalde: Costa
Itsasaldi: Marea
Jario: Derrame
Kemordo: Humarada
Kima(tu): Ahojar(—ado)
Kuraia: Animo
Lagunurko: Projimo
Lanbro: Bruma
Lelo(tu): Tontear(—ado)
Lehorta: Sequía
Lilura(tu): Encantar(—ado)
Lo(tu): Atar(—ado)
Makur: Perverso
Mespretxugarri: Despreciable
Nabarmen: Destacado
Nehoz: Inoiz
Nehork: Inork
Nora(tu): Orientar(—ado)
Onda(tu): Estropear(—ado)
Oroipen: Recuerdo
Otoi: Por favor
Otoitz: Oración
Ozpin: Vinagre
Potzolo: Gordo
Poz: Alegría
Salda: Caldo
Samalda: Abundancia
Samin: Amargo
Tresna: Aparato
Txundi(tu): Asombrar(—ado)
Ugal(du): Multiplicarse(—ado)
Ustekabea: Por sorpresa
Zabor: Basura
Zizare: Lombriz
Zori: Suerte

DIGLOSLIA: HORRA HOR ARRISKUA

Gaurko Euskal Herrian, eta geroari buruz, hizkuntzaren arazoa dugu gailen.

Eta, hala ere, ezin sinetsiak dira, benetan, arazo honetaz euskaldunek eta euskaltzaleek berek erakutsi ohi dituzten ezjakintza eta xinplekeria.

Euskal prentsak bultzaturik eta euskaltzale guzior laguntzaz abiarazi nahi dugun DIGLOSIARI EZ bultzaldi hau hasterakoan, egoki gertatzen da gure ustez zenbait puntu nagusi berriro gogoraztea eta garbi uztea.

Zer den eta zer ez den hizkuntzen heriotza

Hizkuntzak ez dira, hor nonbait, hiltzen, eta bizi ere ez dira hor nonbait, gugandik at, bizi. HIZTUNEN GAN bizi dira hizkuntzak, eta ERABILIAK DIRELAKO, eta erabiliak diren heinean hain zuzen bizi dira. Eta hizkuntzak ezagutzen diren ahotan ERABILTZEN ez badira, HIL egin direla esaten da.

Hizkuntzaren PRAXIA, ERABILERA, da karkoa: edo-ta, beste muturrean, PRAXIRIK EZA, EZ ERABILTzea; eta ez hizkuntzaren "aldeko" edo "aurkako" esanak eta zerimoniak.

Erdaraz ari garen bakoitzean, ERDARA bizi da gure bitartez, eta euskara hiltzen. Euskara geure hizketatik edo praxitik baztertzea da euskara gudan hiltzea. Euskara ez erabiltzea edo erabiltzen ez uztea: horra hor zehazki euskara hiltzea zertan datzan.

Zein hizkuntza hil da?

Batzu entzutean, aspaldiko mendeetan ez besteetan gertatzen bide zen hizkuntzen heriotza.

Alde batetik, nahasi egiten dira HILDAKO hizkuntza zahar batzu

(galiera, kornikera eta dalmaziera, eman dezagun), eta BESTELAKATU besterik egin ez diren beste batzu (latinera edo sanskritera, esate baterako).

Hots, latinera funtsean ez da inoiz hil: bai Italian, bai Rumanian, bai gainerakoetan, latinera hasi zen hizkera-katea EZ DA INOIZ ETEN; baina, mendeen buruan, ulergaitz gertatzen zaie gaurko hiztunei beren arbaso urrunen proto-mintzaira ulertzea. Latinera, alde horretatik, ez da inoiz hil; etendurarik gabe erabilia izan baita antzinako Inperio hartako lurralde askotan.

Galiera, kornikera eta dalmaziera, berri, egiazki suntsitu ziren; eta etendura bat gertatu zen, kanpotik etorritako beste hizkuntza batek ordainduz. Galierari (keltiko adarra) latinera nagusitu zitzaion Erdi-haroko hasera aldean; eta gero, segidaz, frantsesa. Kornikerari (keltiko adarra ere bai), Britaina Nagusiko Mendebalde muturrean, kanpotik etorritako inglesa nagusitu zitzaion XVIII. mendean. Eta dalmazierari (hau latinaren adarra izanik) serbo-kroata nagusitu zitzaion Yugoslavia-ko itsasertzean joan den XIX. mendean. Hiru kasu hauetan, bai: HIL egin zirela esan dezakegu; halako batez alde batera utzirik gertatu eta kanpo

tik etorritako beste hizkuntza desberdin batez ordainduak izan zirelako.

Euskara, beraz, latinera bestalderak, egiazki dago hiltzeko zorian: nagusitzen ari zaizkion bi erdarak ez baitira haren ezpalekoak edo ondorengoak. KANPOTIK ETA ORDAIN-BIDEZ etorritako mintzairak baizik.

Gaur ere hizkuntza batzu hiltzeko zorian

Gaur ere, XX. mende-hondar honetan, hizkuntza pilo bat dugu itzaltzeko zorian. Hemen, labur beharrez, banaka batzu aipatuko ditugu.

Hor ditugu, hasteko, keltiko adarrak diren bi gaelikera: Eskozia-koa eta Irlanda-koa. Eire-ko Erresuma Askatuan, esate batera, orain ari dira hiltzen azkeneko gaelikodunak (30.000 bat gehienez); eta, erabiltzaile gutxitan gertatzen direlarik, ba omen dira mintzatzen dakiten beste 150.000 irlandar. Baina gaurko Irlanda Askatuan erabili gaelikera EZ DA ERABILTZEN; eta horixe deritzogu hizkuntza HILA hain zuzen.

Hor dugu ere, azkenetan, Eskozia-ko gaelikera: Hebridas uharteetan eta beste zoko batzutan bizi dira ERABILTZEN duten arrantzaleak.

Hor ditugu ere, Berlin-en Hegoadean, "soraboak" (eslaboaren adar bat), beren burua "serbysky" deitzen dutenak. Denak dira gaur elebidunak (sorabo/aleman). Azken datoen arabera, eta 500.000 sorabotarren multzoan, 70.000-k hitz egiten dute bertako hizkera. Baina aurki galdutzat eman beharko da.

Hor ere bai, Europaren barruan alegia, azken argibide bat ematekotan, Krimea-ko "tataroak" ditugu (hizkuntzaz turko-adar bat). Stalin-ek txikitua eta sakabanatua, alferrik saiatzen dira haren heriotzaz geroztik ere Krimea-ra bihurtzen. Baina arrazoin "ekonomiko"engatik, Uzbekistan-en daude beti, hizkuntza-uharte galdua; eta galtzen ari direla bistan da.

Hizkuntza horiek, dena dela, keltiko, eslabo eta turko adarrak diren aldetik, hau gogora dakioke norbaiti: BEREZ, BARNE-EGITURAZ galtzen ote diren hizkuntza horiek, eta BARNE-EGITURAZ ere besteak atxikitzen.

Hizkuntzarik ezagunenak gaurte hiltzen ari

Alemanera, esate baterako, bi Alemanietan. Suizan eta Austrian lege-hizkuntza sendo eta gotor, ahul eta hilkor agertzen da beste zenbait lekutan. Hizkuntza, bai ahul dagoen hauetan bai sendo dagoen haietan, berbera izanik, kakoa ezin izan daiteke, eta ez da, barne-egiturari datzekion zerbait. **BARNE-EGITURARI EZ DATXEKION ZERBAIT** baizik.

Rhin-ek Ekialdera, eta Alemani- an gandi beraz, bizi-bizirik dago alemanera. Rhin-ek Mendebaldera, berriz, nahiz oraingoz azkar xamar egon (Elssas-en, Alsazian alegia, 1.300.000 lagunek ezagutzen bide dituzte gaur frantsesa eta alemanera), **GALTZEN** ari da.

Alemanera, era berean, oso makal, eta oraintxe galtzen ari, ikusten dugu bai Prusia zaharrean (poloniera nagusitzen ari), bai Bohemian (txekera gaingiditzen ari zaio) eta bai Súd-Tirolen (hemen italiara irabazle).

Frantsesa, bai Frantzian bai Belgika-ko Walonian sendo, zindo eta lege-hizkuntza, oraintxe ari da galtzen beste zenbait lekutan: Aosta ibarrean hiltzeaz dago (italiera garaitzaila), Belgika-ko Flandretan (Antwerpen-en eta Gent-en, esate baterako, gero eta urriago, eta adinez zaharrago, dugu frantsesari eusten dijon belgikar multzoa). Gauza bera ikus daiteke Kanada-ko probintzi askotan; eta are galduago eta ahulago agertzen zaigu Maghreb-en (Arjelian eta abar), baita USA-ren barruan dagoen Loisiiane delakoa: 1.000.000 hiltun gaur, elebidunak ia denak.

Gauza bera gertatzen zaio gaztelaniari. Españan eta Hego-Ameriketan azkar eta lege-hizkuntza, ahul eta galkor agertzen zaigu, berbera izanik ere, beste zenbait lekutan. Filipinetan, esate baterako, "tagalog" delakoa ari zaie nagusitzen bai espanyerari bai ingleserari. Gauza bera gertatzen da gaur Puerto-Rico-n (inglesera gora). Eta berbera ere bai USA-ko Mendebaldean: Californian, Texasen, eta abar, gelditu ziren "chicanoak", azkar baino azkarrago galtzen ari dira beren mexikotasuna. (Baina, noski, Mexiko-ren barruan, zindo dago hizkuntza berbera).

Euskara bera, bizirik dago Bermeon eta Larrañen; baina hiltzeaz Bilbon edo Errenderian; bizirik baseritarren eta arrantzaleen artean, eta hilik kaletarren artean. Zergatik?

EDOZEIN HIZKUNTZA hil daiteke, beraz. **EDOZEIN HIZKUNTZA HILTZEN DA GAUR GURE BEGIEN AURREAN.** Hizkuntza BERBERA, gaur, baita indartsuenak berak ere, bizirik agertzen da eskualde eta giza-multzo batzutan, eta hiltzeaz,

berriz, beste eskualde eta giza-multzotan.

KAKOA DIGLOSIA DA

Emandako adibide horietan ongi agertzen denez, hizkuntzen bizierak eta heriotzak **EZ DUTE EZERTXO ERE IKUSTEKORIK BARNE-EGITURAREKIN**: japonera eta txinera, esate baterako, barne-egituraz biak gure hizkuntzetatik arrunt uruti egonagatik ere, zeharo eraberritu eta egokitu dira azkeneko mende honetan. Ez dago hizkuntza arkaikorik.

Hizkuntzen heriotzaren kakoa **DIGLOSIA** da.

EDOZEIN HIZKUNTZA, diglosiazko egoeran gertatuz gero, hil egiten da. **HIZKUNTZEN MINBIZIA DIGLOSIA** DA.

Hona hemen, erdaraz, soziolinguista famatu baten iritzia: "El asunto de los cambios de lengua —diosku Uriel Weinreich-ek— es **TOTALMENTE EXTRA-ESTRUCTURAL**: puesto que se puede dar por descontado que las **ESTRUCTURAS** respectivas de dos lenguas en contacto **NUNCA DETERMINAN** cual de las dos lenguas es la que tiene que ceder sus funciones a la otra... **NO EXISTEN MOTIVACIONES ESTRUCTURALMENTE LINGÜÍSTICAS EN LOS CAMBIOS DE LENGUA**" (Lenguas en Contacto, 224 or.).

Diglosia eta Elebitasuna

Behin eta berriz esandakoa berriro hemen errepikatuz, gauza bat da **PERTSONA** batek bi hizkuntza erabili ahal izateko duen **DOHAINA** edo **GAITASUNA** ("elebitasuna", erd. "bilingüismo/

bilingüisme"); eta beste gauza bat **GIZARTE** batetan bi hizkuntza egon, eta bi hizkuntza horiek **GIZARTE-BETEKIZUN** ETA **GIZARTE-BALIO DESBERDINAK** izatea ("diglosia", erd. "diglosia/diglossie").

Elebitasuna arazo **PRIBATUA** da, eta pertsonari dagokio; diglosia, berriz, arazo **PUBLIKOA**. Elebitasuna **PSIKOLINGÜISTIKAK** aztertzen du; diglosia, berriz, **SOZIO-LINGÜISTIKAK**.

Euskal Herrian, esate baterako, **TXIKIA DA ELEBITASUNA**: ehuneko 23 baizik ez dira "elebidunak", "bilingüe". Baina **GUZTIZ HANDIA DA DIGLOSIA**: ia-ia edozertarako balio du erdarak, ia-ia ezertarako ez, berriz euskarak, gizar-te-mailan alegia.

Hizkuntzaren betekizun nagusia hau da: **GIZARTE-TRESNA** izatea, giza-multzoan erabiltzeko eta gizar-te-mailetan gora igotzeko tresna egokia izatea. **EKONOMIAREN, POLITIKAREN ETA KULTURAREN** munduetan, bereziki, **TRESNA APROPOSA IZATEA**: horra hor hizkuntzaren betekizun nagusia.

Hots, Euskal Herrian erdarak bere betekizun nagusi hori betetzen badu ere, **EUSKARAK EZ DU BETETZEN**. Are gutxiago betetzen du, jakina denez, industriaren eta administrazioaren munduan, arrantzaren eta nekazaritzaren munduan baino. Eta hau ongi ageri da. Berriz ere: **DIGLOSIA HANDIAGO, ETA MINBIZIA LARRIAGO**.

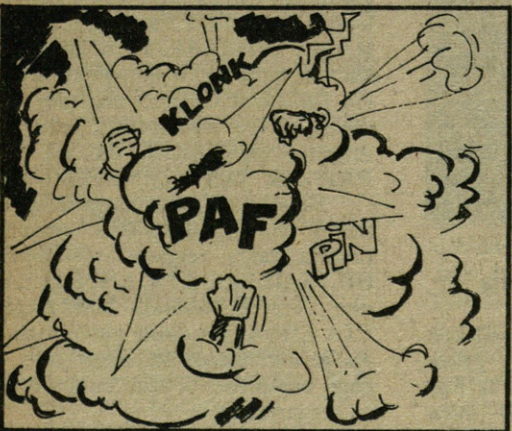
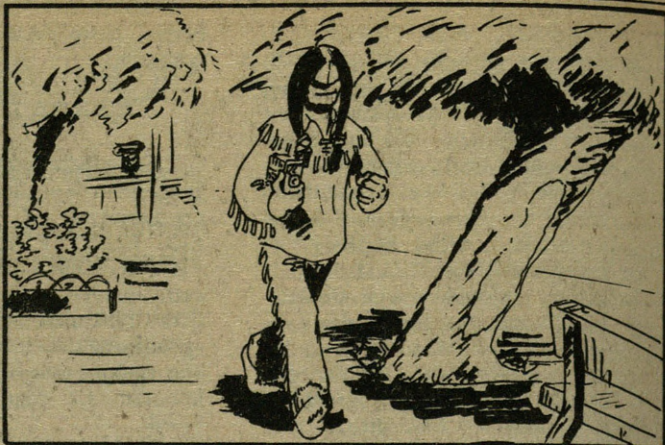
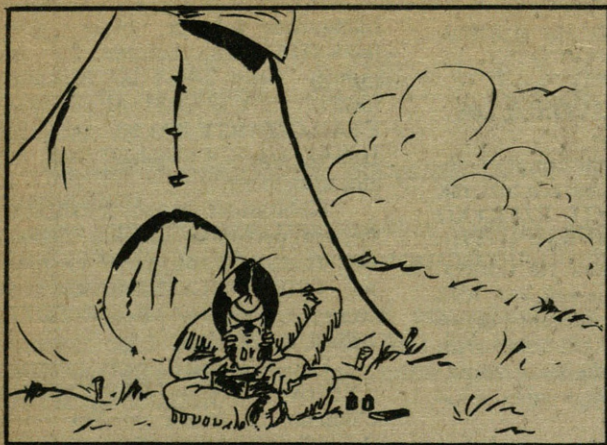
Jakina: **DIGLOSIAREN INDARRAK** azaltzen ditu, hain zuzen, emandako adibide guztiak. Zergatik galtzen da, esate baterako, gaztelania Texas-en edo Colorado-n? Han **DIGLOSI OSOA** dagoelako: gizar-te-burruka eramateko, inglesa behar da edozertarako, baina espanyera ezertarako ere ez.

Euskarak, gizar-te-mailan, **EZ DU EZERTARAKO BALIO**, ez du gizar-te-baliorik batere. Elkarre abertzaleetan beretan ere, ondikotz, **ERDARA DA BEHARREZKOA**: baina euskara ia inoiz ez. Abertzaleon artean ere **DIGLOSI OSOAN** bizi gara; eta, diglosi-egoera hori errotik erauzi ez duguno, **EUSKARAK EZ DU HERIOTZAZ BESTE ETORKIZUNIK**.

Honengatik, edo hargatik diglosiaren alde **JOKATZEN** dutenak (berdin zaigu zergatik), euskararen **HILTZAILEAK** ETA **AHORZLEAK** dira; eta euskararen **HILTZAILE** ETA **EHORZLE** direla guztiok zinez eta garbiki ulertu eta sinetsi arte, ez dago euskararen arazoa konponbidean ere jartzerik.

(jarraituko da).

TXILLARDEGI

GOTZON ALEMANI

Goiza jeiki zen bezain pronto, zerua ilun agertu zitzaigun.
Tristetasunaren lanbro zakarrak, bazekien bai,
hi joan hintzela.

Ez diat sinesten, ez diat ulertzen,
oraindik ez.

Hain bereiziak ziren hitzak, ahozkatu gabe,
joan hintzen, inor kontura ez zedin.

Egun hontako gune neketsu hontan,
bildu egin gara, hire iritzia errespetatuz.

bakoitzaren begietatik, malkoa dariola.

Malkoaren hibai urtsuak, betidanik sortutako
sentimenduen bidea eraikiaz.

Ezer gutxi garela, baieztatzeko beldurrarekin.

Agian, zenbaiten oztopon zehar,

abiatuko dira, leize luzo ilunean

aurkitu nituen hitz he-ze-ak

nire malkoaren mugimenduaz, labaintzen direnak.

Hel beharrean nabarituko dute ordea,

beraien esanahia, mendi bakoitzaren gailurrean,

emeki, kontu haundiz, jar ditzadan.

Joan hadi, ohinez, egalez, irudimenez,

gu guztion gainetik,

esanahi bakoitzak duen kutsu sakonaren barnean,

eskeintzen zaikena, barrutera, hire gorputzean.

Min etsi honen zorroztasuna, nire baitan,

negar egite honek dakarren,

sentimendu zauritua.

Zauriturik gelditu garelako, humezurtz

etxeko mahaiairi anka puskatu zaio,

hasierako jan hura buka ez dadin,

opari behartsua dizut eskeintzen, guztia.

Hire azken hatsa lorez apaindurik, lasai

bota ahal izateko, atsedenean.

Paperak lurretik jaso ditiat hire gorazarrez, Gotzon

hik ere, usoek ogi-papurak bezala

jaso baithuan gazteen uzta, nahiz garia, nahiz hizkiak,

usoek ere ez diate merezi hainbat eskertuko

eguzki ttipiaren irriz sartu huan irrifar zabala.

Uso gorri, urdin, berde, beltz...horiek inguratu hinduten

edota hik inguratu ahal hituan?

galdetzen diot neure buruari lau hormez osaturiko

heriotzaren zerraldoan.

Malkoek ez omen ditek bazter lehorrik uzten, eta nireek ere, Gotzon

beti Gotzon, ez dute hire irri ximelak eskeintzen zuen estalpea aurkitzen,

baina adimenak bai, adimenak hi aurkitzen hau giro busti honetan.

Nigarra ibai luze, odolezkoa ote...? ibai luze honetan

Ibaiak arakatuta ere, hire bizar galduaren hileak besterik ez dugu aurkituko

hire gorputz fisiko metamorfosiaren lekuko,

lekukotasun honek dirau gudan oraino,

argi bitxi bat hintzen erraldoi artean,

izarrak bezain bitxi, Dabid bezain ttipi,

baina argia, argizarizko kandela ahulen habia,

hi hintzen, Gotzon.

Sortzaileon horrialdea

Zure izena idaztea zaila egiten zait, behar bada malko-ek uzten ez didatelako, baina buruak idaztera behartzen nau.

Ikusi egin dut, lojiko eta normala den bezala, 100, begi zure izenari begira nigar egina. Baina haietako inork edo oso gutxi galdetzen zion bere buruari: zeure begi tristen atzean dagoen nigarra, zure bizia estaltzen zuen nigarra, batzutan irrifar sakon batez gordetzen zenuen, orain ez ahal duzu gorde beharko.

Ez dut zure izena barroko musika batez goratuko, ez eta meza zikin batez zikinduko, horik denak hildakoen gauzak dira, eta zu oraindik bizirik zaude, behintzat zure nahiak nire buru barruan daude, nire bihotzean ez esateagatik.

NAHI ETA EZIN

Gotzon

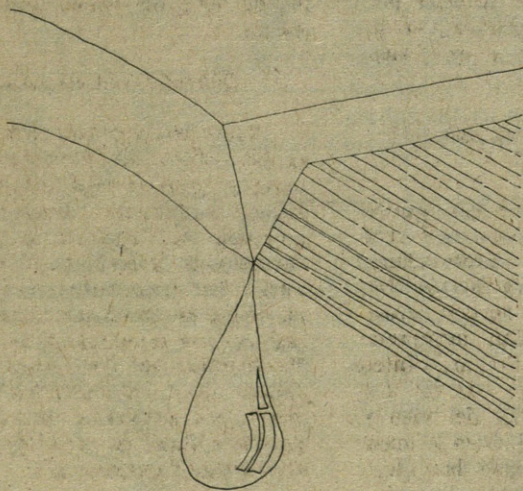
ezin eta nahi, eskuetan lurra hartu, hodeiak urez beterik dauden egun honetan zure gorputza ikusi dut, lau gizonek eramanaz, horri baten antzo

Baina ez ditut

zure aurpegiaren begi sakonak ikusi, ez eta zure irrifarra, non zaude? Nola?

Agian zuk hain maiteak zenituen hodei artean edo itsasoan urarekin jostatzen.

Ez dakit non zauden baina nire bihotzak esaten dit: nahiz eta hemen ez egon edozein lekutan aurkituko zaitudala, zure begiak ez ikusi arren, hemen, non? non zaude Gotzon?

Eta joan zeralako, aizearen laztanak, ez ditut usaintzen, orbel mordoaren babesean ezkutaturik. Zu, uztaren nekazari nekatua.

nunbait, golde erdoiltsu aragizkoa

bai, amar lur zakarri zuku gozoa atereaz.

Eta orain galduta, biziaren malkar gogorretan ezkutatutakoa, zorabiatuta, biluzi...

BIZAR lirain, sendo hartan

ez da edozein esku harrunta barrenduko, eta zizare maltzurak errespetatuko haute, hi hazi eta...

gorrotorik gabe

far ezkutuarekin

begi kabietan malko saskia prest beti...

ZIRRIKUA iriki denean

lotan

lasai

aske

lilluratuta

joan haiz sutondora

epel-epel liburutxoak irakurtzera...

Edo Zuberoko zelari batetara

artzairekin zigarrotxoa erretzera.

ETA ilargia aserre, zeharkaka begira

amar izarrez apainduta, dotore

zaintzen

ustel ez zaitezen...

NI NAIZ ETA...

taberna honetan porroitik zanga-zanga edaterakoan, alaitasunez, hitzegiten asten bagara... gure musikatxoarekin noizbait. maixu batek egin zuen lana.

Gauaren babesean

Iluntasunaren besoetan

Izerdi hotzaren tartean murgildurik

Amaitu zaigu Euskadiganako karraxi bat

Karraxi horrek erakutsi zigun

Aberria maitatzen. Bitartean,

Euskararengandik hertsirik zeukan

Gaztetasunaren bihotzean

Borroka latza baina ederra

Zeraman barruan

Irentsirik zeukan ere

Zapalkuntzaren zama

Goiz gris eta usteldu batetan joan zitzaion bizia

Baina gure lagun honentzat... anaia honentzat

Eskeintzen dugu

Jarkikortasun gabeko negar hau.

Aitor, Iñaki, Jokin, Marta, Mikel eta Petri.

al di la del bene e del male

Hemen nintzen ni eseria, esperoan, deusezaren esperoan, Ontasuna eta gaiztotasuna baino harantzago, gozatzen Argia nahiz itzala, oro jolas soila izanik. Oro itsasoa, oro eguerdia, oro mugarik gabeko denbora. Orduan, bapatean, Adiskidea! Bat zena bi bihurtu zen Eta Zaratrusta ene ondora etorri zitzaidan.

(Portofino. Friedrich Nietzsche)

Friedrich Nietzsche

1832ko udaberrian Lou von Salomé emakume aparta ezagutu zuen. Friedrich eta Lou-ren arteko harremanak maitasun tragikomeriaraino heldu ziren eta aztarna nabarmen eta saminak utzi zituzten Nietzsche baitan. Paul Ree erromantikoa ere ezaguna zuen garai honetan. Hiruren artean triangulo harrigarri bat sortu eta bilakatuko zen. 1833ko urtarrilean hasi zen Friedrich Nietzsche Zaratrusta-ren figura mamitzen. Genovaldeko itsasaldean, negu hotz eta euritsu batek bere osasun flakutua sendatu ezin zuen.

Stefan Zweig idazleak honela deskribitzen zuen beranduago filosofoa: "eguraldi ona bada, bakarti eternala paseatzera irtetzen da, beti bakarrik bere pentsamenduekin. Nehork ez du nehoiz agurtzen, nehorik ez du nehoiz gelditzen. Eguraldi txarrak, elurrak, euriak, berak hainbeste gorrotatzen dituenek dadukate preso bere gelan; nehoiz ez du bere gela abandonatzen besteen laguntzarren bila, beste pertsona batzu bila-

tzeko. Gauzez gozoki pare bat, te ahul katilua eta berehala berriz ere bere pentsamenduen bakardade eternala. Ordu luzez gaubelatzen du lanpara zimel keetsuaren ondoan, bere kirio beti urduriek nekeduraz ahuldu gabe. Geroklorala edo beste edozein hipnotiko eskuratzen du eta, hala, indarrez, loak hartzen du beste pertsonak bezala, pentsatu ez eta demonioak persekutatzen ez dituen pertsonak bezala".

Liliana Cavani espektakuloarentzat

Nietzsche interpretazio ugarien gaia izan da. Gaur egun Nietzsche modan dago, musika bretoindarra, nobela poliziako beltza, Herman Hesse edo Henry Miller dauden bezala. Eta modari dagozkion interpretazioak arras bereziak dira, arras interesatuak ohi dira alegia. AL DI LA DEL MALE (Más allá del bien y del mal) deritzan filmaren komentarioa egiterakoan arazo hau dugu kontuan batipat.

Liliana Cavani aspaldidanik

modazko gaiak erabili izan ditu. Oro it dezagun: I CANIVALI ondoren, EL PORTERO DE NOCHE nazismoari buruzko filmagintza inflakzioarioan situatzen zen eta xit esajeratuki azaltzen zituen gertaerak. Nietzscheren figuraren inguruan egindako pelikula honetan ere nola baiteko tremendismo espektakular bat susmatzen da. Kritiko batek dioenez Liliana Cavaniren lanek badute joera bat "Buscar temas conmovedores que gozen de prestigio consensual entre las élites intelectuales cada día más numerosas, en una sociedad lo suficientemente deteriorada como para gozarse de sus propias heridas" (Cinema 2002; N. 43). Gizartearen deterioroa eta elite ugaldun existentzia egiazkoa da. Liliana Cavaniren filmagintza elite horien elikatzaile bezala behatu daiteke, hau da, elite horien integrazioarako zinema bezala. Zinema espektakularra, didaktikoa, tremendista, inkomfortista, baina azalezkoa, itxurazkoa. Alde horretatik situazionistek "espektakuloaren gizartea" deitu dutenaren fruitu eta zati bat litzateke.

Friedrich Nietzsche / Lou Von Salome/ Paul Ree

Arestian baieztatu dudana konfirmatzeko aski da hiru protagonisten ezaugarriak analizatzea. Pelikula historiko bat izateko, Friedrich Nietzsche, Lou von Salome eta Paul Ree ez daude egoki isladatuak: Friedrich melodramatiko hau, Lou kolunpiatzaile hau eta Paul mirabe etengabe hau ez dira historikoki izan zirenak. Beren figurak arras aldatuak eta orrituak ageri dira, narrazioa ez errealeko baizik eta espektakularragoa eta sinpleagoa izan dadin. Orobat da errazegia agertzen den filosofia, zeren eta zita nietzschianoak panfletogintzatik hurbilago baitaude bizitzatik baino kontesto horretan.

Gizarte arauen aurka

Beste ikuspegi batetatik behatuz gero, filme xit interesgarri baten aitzinean gaudela segurtu daiteke. Gizarte ordenaren transgresioaren anatomia bat agertzen du, inkomformismoak ondorio tragikoak ditueneko bat hain zuzen. Eta posible da filmea ikusterakoan ideia unibertsal batetaz erreflexionatzea. Ez baita boutade bat Nietzschek zioena: "ilusio zahar bat esistitzen da, ona eta txarra deritzana. Ilusio honen gorpila adibino eta astrologoen inguruan biratu da orain arte".

JOSEBA SARRIONANDIA

aste giroa

URRIA

29

LIBURUAK

JO TA KE, Fitxa osagarriak, I. Jo-e Joan G. de Txabarri. 250 pta.

Bost ikaskaitetarako ariketaz osatzen da liburu hau, hutsune nabarmen bat betetz. Hasieran ahoz eta gero idatziz egiteko dira. Legazpiko gaueskola-ko irakasleek egin dute talde lanean.

EXPRESION DRAMATICA INFANTIL, Peter Slade XXI, Educación Abierta, SANTILLANA. 513 or., 490 pta.

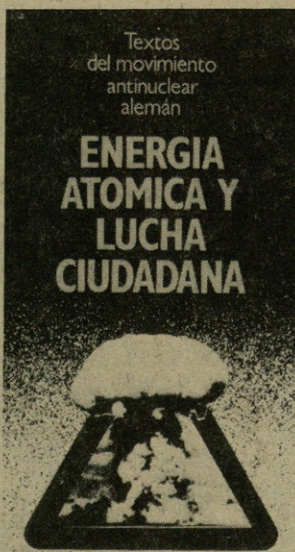
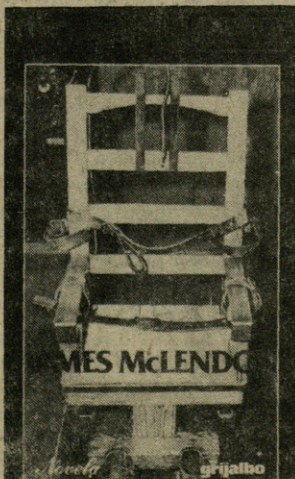
1954ean argitaratu zen ingleseraz liburu hau —argazkietan antz ematen zaio—, baina orain itzuli da gaztelaniara. Bertan haurrengan espresibidade dramatikoaren desaroilatzeko beharrezko diren oinarriak azaltzen ditu; baita ere zehatz mehatz haurrekin eta gaztetxoekin arlo horretan egindako zenbait esperientziaren berri. Tokiaren eta urteen diferentzia alde batera utzita, liburu honek sail horretan diharduten hemengo jendearentzat balio dezakeela dirudi.

LAS 120 JORNADAS DE SODOMA, Sade. AKAL. 431 or., 350 pta.

Bueno, badakizue nor den Sade eta zer idazten duen. Liburu hau 1785ean hogeita hamazazpi egunetan idatzi omen zuen, Bastillako gartzelan zegoen bitartean, eta oso egoera txarrean noski. 1904 arte ez zen argitaratu. Sarrera eta itzulpena César Santos Fontelak egin ditu.

PENA DE MUERTE, James McLendon. GRIJALBO. 414 or., 350 pta.

McLendon gartzelako funtzionario haten semea dugu, Raiford-ko gartzelan hazia. Nobelan gartzela horretan, hamahi urtez heriotza zigorra debekatuta egon ondoren, hiru gizon eta emakume bat hiltzeko berriro aplikatu zenekoa kontatzen digu. Bitartean hilak izan zirenak, hiltzaileak, agintariak, lekukoak eta horien erreakzioak deskribitzen dizkigu. Idatzita dagoen moduan, harruraino senti erazten dizu gertakizuna. **PENA DE MUERTE** irakurri ondoren heriotz zigorraren alde legokeena, benetako hiltzailea litzateke.

ENERGIA ATOMICA Y LUCHA CIUDADANA, textos del movimiento antinuclear alemán. ICARIA. 159 or., 220 pta.

Interesgarria Pedro Madrigalek Alemaniako antinuklearraren testoez egin duen aukera Hasteko indar nuklearraren oinarriko konzeptoez doazen idaztiak hartu ditu Gero indar nuklear horren "funtzionamendu normalak" dakartzen arriskuak, RFAko industri atomikoaren historia eta ekonomiaz mugimendu antinuklearraren ezaugarriak horrek eragindako ekintzetatik aterako esperientziak eta bar dira ukitzen diren gaiak. Hemen mugimendu antinuklearra bultzatu nahi dutenentzat beharrezkoa liburu hau.

ALDIZKARIK

JAKIN, 7 zenbakia, 1978 ko uztaila iraila. 250 pta.

Berandu bada ere—eta

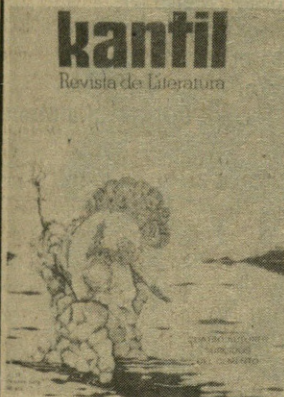
honez gero askok ikusia izango duzu iadanik — ez dugu aipatu gabe utzi nahi **JAKIN** en 7. zenbakia hau. Ez da aurrekoak bezala monografikoa, hiru gai nagusiz osatua baizik: Josebas Intxaustiren "Abertzaletasuna eta hizkuntza Katalunian" XVII mendetik Errepublikara arte gutxi gora behera katalanak politikan nolako gorabeherak izan dituen aztertuz; bigarren artikulu nagusia Mikel Lasaren "Irakaskuntza elebiduna Euskal Herrian" dugu, estudio sakon eta espezializatua; azkenik herriz, Jose Antonio Martijaren "Udalak eta autonomia", historian zeharrekiko estudio bat eginez. Horiez gain, interesgarriak Jesus Mari Zalakainek Bilboko Informazio Fakultatean apirilean egin zen asteaz idatzitako duen artikulua eta "EUSKARA XIX mendeko aldizkari alemana", Joxu Azurmendirena. Eta bukatzeko, benetan oso interesgarriak Erranjan Etxezarreta eta Koro Nabarroren liburu kritikak. Badirudi gazteok zaharxegoek gehienetan ausartzen ez direna kritika—egitera jo dutela.

Abertzaletasuna eta hizkuntza
Katalunian
Irakaskuntza elebiduna
Euskal Herrian

Udalak eta autonomia
Euskadiko komunikabideak

KANTIL, revista de literatura N. 11, octubre 1978 60 pta.

Donostian ateratzen duten literatur aldizkari honen 11 zenbakian aipagarria Pablo Anttoniana nafarra ren "Extraña visita"; interesgarria, "Cuatro autores surgidos del cemento" saila, idazle langile, autodidakta ezezagunak aurkeztuz. Horrez gain poeta ezezagunen lan batzu ere bai, beste gaur batzuren artean. Ilustrazioak ere marrazkilari ezezagun batenak dira, Donostiako Joseba Lizarralderenak. Gaztelaniaz egiten den literaturaren zati bat behintzat ezagutu nahi baduzu, hor duzu KANTIL.

ONATIKO LIBURUTEGI-KO AGERKARIA, 9. zenbakia, 1978ko uztaila.

Kooperatibismoaren historiari buruzko lan bat IPESeko bi ikaslek egina eta "Onati haraneko giro eta izadiaren aldeko politika baten linariak" - Onatiko izadizale eta ekologiaren aldeko taldeak osatua - dira zenbaki honetan aipa ditza-kegun lanak. Bigarren hau beste herri batzuetarako ere eredutzat har dezakegu.

DISKOAK

PE JO OSPITAL ETA PANTXOA CARRERE. ELKAR. Diska eta kasetak, bakoitzak 600 pta.

LUPE. ZAFIRO. Diska eta kasetak. 600 pta.

AGUR SORTERRIA, Jojo eta Berdanette Bordagarai. ELKAR Diska eta kasetak. 600 pta.

ANTZERKIA

HILARGIA NERE LAGUNA DA, Jon Zabaleta. Marrazkilari ezagun honek mizko errepresentazioak egiten ditu, adin guztietako entzat balio dutenak, berak esan dignez, sei urte bitartekoei eta gazte eta nagusiei gustatzen bazaizkie ere gehienbat. Hurrengo batetan lan horiei buruzko erreportaje bat eskainiko dizuegu baina bitartean, norbait interesatzen bazio errepresentazio hau here herri edo hauzoan ematea, Hernaniko EGINeko telefonora deitu (943) 554712 - jar daiteke harremanetan Jon Zabaletarekin.

I HARDUNAK

Diartzunen urriaren 22tik 29ra aste kulturala Lartaungo gazte taldeak antolatutak. Hona azken bi egunetako egitaraua. Hila-

ren 28an, larunbata, jaialdia GURE BIDEA eta IZUKAITZ taldeekin eta Amuriza eta Lopategi bertsolariekin; gaueko 9etan izango da hau. Ondoren dantzaldia NEKEZ dantza taldearekin goizaldeko 4ak arte! (terribleak dira oiartzuar hauk).

Hurrengo egunean, igandea, baserritarren eguna. Goizeko 11etan EHNEko Antton Dorronsoro, Juan Goenaga eta Andoni Lekunak hitzegingo dute. 12,30etan Agirre, Etxeberria, Garmentia eta Lazkao Txiki bertsolariak. Arratsaldeko 5etan txingen dema. Zer den hori? "Dema hau Euskal Herrian ahaztu edo galduta zegoen; berpizteko ideiarekin, herriro hasia da. Honela da: parte hartzen duen bakoitzak esku bakoitzetik zintzilik 50 kiloko txinga bana eramango du, eta ahal dituen plazarik gehiena egin txingak lurrik ikuitu gabe". Izenak 4etatik dema hasten deneraino eman ahal izango dira. Ea ba indartsuok parte hartzera animatzen zareten. Eta besteak berriz, dema berezi hau ikusteko aukera izango dugu.

Basaurin urriaren 29an Euskal Herriko VI Dantza Agerketa. Basozelaiko futbol zelaietan izango da, goizeko bederatzietatik ordubata erdietara eta arratsaldeko 4,30etatik 8,30etara. Zazpi probintzietako dantza taldeek parte hartuko dute. Sarrera dohan.

Urepelen, azaroaren 5ean bertsolarien eguna Xalbadorren omenez. Goizean meza eta arratsaldeko 4etan berriz, pelotalekuan, bertsolarien saioa. Xanpun, Mattin, Ezponda, Alkat, Mixel Xalbador, Lazkao-Txiki, Lopategi, Azpillaga eta Amuriza izango dira bertan.

UZTARGILE EZA

ERRIKOTXIA

Ez zirenak badira, bazirenak nekez
aurrea artu diete, nahi eta nahiez;
haizea lagungarri gerta a' i zaienez,
aurkitzen duen guztia, aurretik e' amanez
eguraldiak hemen, aldatzen dira errez.

Tratotan ibiliak, poltsikok hutsirik
honuntz etorri dira deus gabe Madrildik.
sesioan hasiak handik eta hemendik
beren ahuleziaz ezin jabeturik,
lan azkarretan denak jarko nituzke nik.

Deman idiak dituzte ongi parekatzen,
uztarri batez indarrak sendo orekatzen
harria bultzaturik helburua lortzen
marka harrigarriak baitira betetzen
akuilaria akuiluz baita baliatzen

Idiak herria ta, harria helburutzat
akuilaria nor den garbi dago ne' tzat
uztargileak behar ditugu idientzat
ez eta alderantziz, ez eta inorentzat
horrela marka onak, euskalerriarentzat

Markak ongi neurtuz, tratua egin behar
bestela gertatzen da, makin bat ezbehar
gero ez baitu balio, egiteak negar
edota paltsokeriz Madril aldean far
ez duenari emanez, dagoen lekutik har.

Zehat mehatz gauza bat hemèn agertuko;
"Euskara inoiz hemen ez dugu galduko";
gaztelania lehena, euskara geroko
egun egin beharrekoa ez utzi biharko
elebitasunak hartu gaitu mendeko

"Abertzalea naiz" bainan euskara ez jakin,
hizkuntzaren geroa euskadirentzat min;
Espainolari bai ta Frantzesari berdin
nahiz eta aldeko komunikatu k egin
senatu eta kongresuan ezin hitzegin.

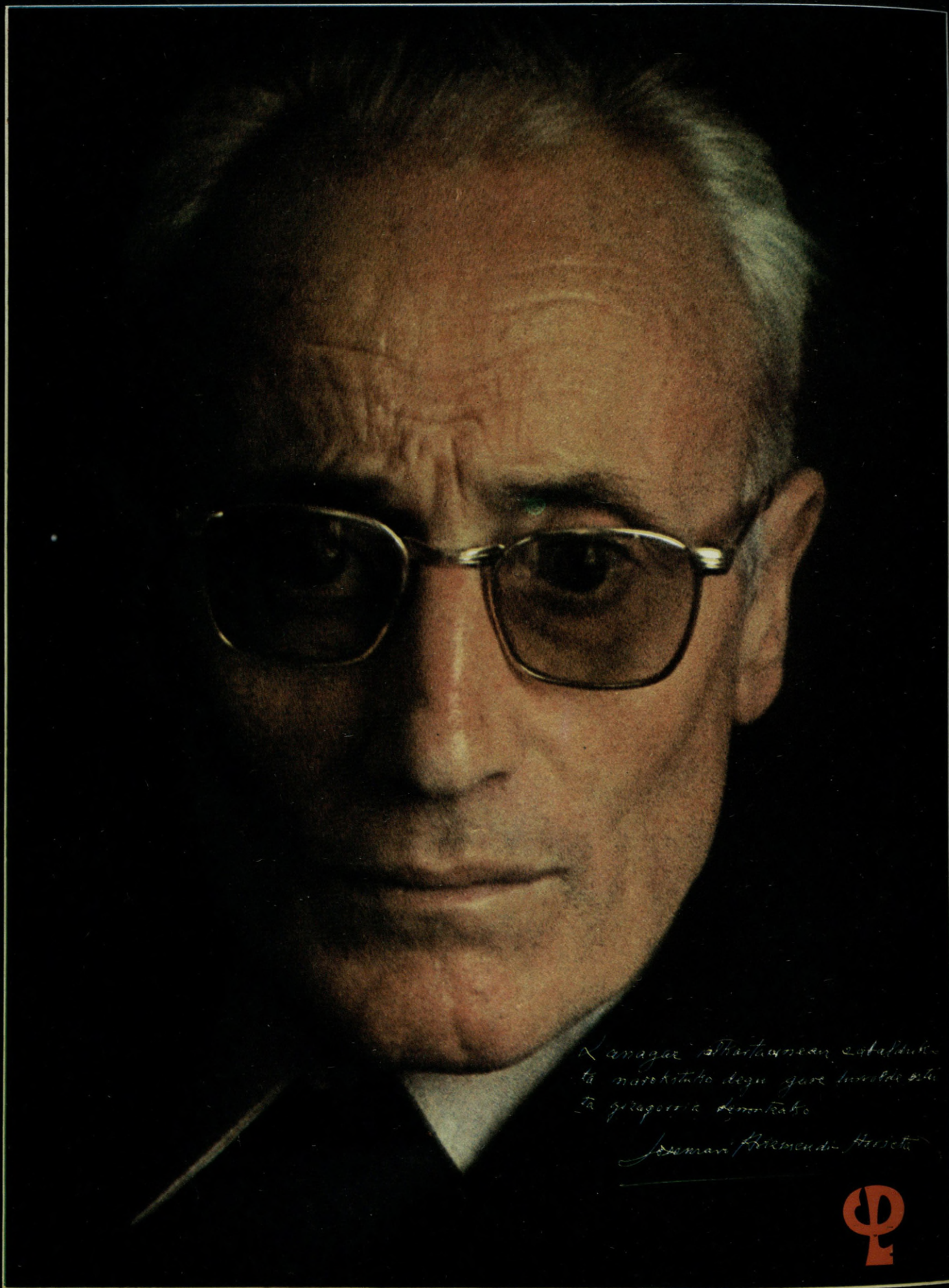
Hau arazo larria, gurea benetan;
ikastolara haurra euskara ikas dezan.
Gurasoak normalki erdara batuetan
mintzatzen gara erraz leku guztietan
erdal hizkuntzak goraka euskara kaltetan.

BEU PARA EUSKAL PRENTSA

Herriarekin - Herriarentzat. CAJA LABORAL

*Lanagae elkartasunean ezarritako
ta narekintxo degu gure herriak eta
ta giza guztiak elkartuko*

Jose Maria Arizmendi Arrieta

